

Pardubice

Koncepce dostupného bydlení

2016

Sponzor projektu:

Jakub Rychtecký

náměstek primátora města Pardubic

Zpracovatelé:

Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje

Michaela Hošková, michaela.hoskova@rrapk.cz, 466 053 911

Manažer projektu:

Branislav Štefanča, branislav.stefanca@mmp.cz, 466 859 768

Ve spolupráci s Magistrátem města Pardubic a projektovým týmem „Koncepce dostupného bydlení“:

Projektový tým:

Iva Bartošová	- vedoucí Odboru sociálních věcí MmP
Ivana Srbová	- vedoucí Oddělení správy bytových domů a nebytových prostor,
Odbor majetku a investic MmP
Věra Netolická	- útvar interního auditu MmP
Renata Hochmannová	- vedoucí oddělení rozpočtu, Odbor ekonomický MmP
Marie Vávrová	- právní oddělení, kancelář tajemníka MmP
Drahomíra Peřinová	- předsedkyně Komise pro rodinu a děti
Jaroslav Žítek	- Komise pro rodinu a děti
Zdeněk Vašák	- předseda Komise pro bytové a nebytové prostory
Petr Krejčí	- ředitel Sociálních služeb města Pardubic
Ivana Dolečková	- předsedkyně České abilympijské asociace
Zdeněk Linhart	- předseda Komise pro sociální a zdravotní věci
Jaroslav Menšík	- starosta Městského obvodu 1
Eva Holubová	- ředitelka odboru nepojistných sociálních dávek Úřadu práce

Na tvorbě dokumentu se dále podíleli svými připomínkami a podněty členové pracovních skupin komunitního plánování.

** Jména jsou uváděna bez titulů.*

IDENTIFIKAČNÍ LISTINA PROJEKTU

Verze:	2	Datum:	19. 11. 2015
Název projektu:	Koncepce dostupného bydlení v Pardubicích		
Identifikační číslo projektu:		Priorita projektu:	
Přínosy:	Hlavním přínosem projektu Koncepce dostupného bydlení bude zpracování komplexního materiálu, který se bude věnovat otázkám dostupného bydlení v Pardubicích. Jeho součástí budou návrhy konkrétních opatření vedoucích ke zlepšení životní situace spojené s bydlením u nejohroženějších skupin obyvatel v Pardubicích vycházejících z jednotlivých pracovních skupin komunitního plánování.		
Cíl projektu:	Cílem projektu je zpracovat Koncepci dostupného bydlení, která bude komplexním materiálem obsahujícím analytickou část zahrnující popis přidělování a počty bytů poskytovaných podle směrnice č. 22/2012, analýzu potřebnosti po městských bytech z jednotlivých cílových skupin komunitního plánování a zhodnocení bytového fondu včetně nákladů na jeho opravy. Dokument bude dále obsahovat strategickou část , ve které budou na základě výsledků z analýzy potřebnosti navrženy konkrétní kroky vedoucí k zefektivnění systému přidělování dostupných bytů. Současně v této části budou zpracovány návrhy strategických opatření s ohledem na možnosti čerpání dotačních titulů.		
Výstupy projektu:	Koncepce dostupného bydlení		
Plánované náklady projektu:	Max. 200 000,- Kč (jedná se o částku za analýzu na dva projekty – Startovací bydlení pro mladé, Dostupné bydlení)		
Položka rozpočtu města:	kryto v rámci kapitoly ORS		
Plánovaný termín zahájení projektu:	25. 5. 2015	Plánovaný termín dokončení projektu:	28. 02. 2016
Hlavní milníky:	<ul style="list-style-type: none">• do 28. 2. 2016 – dokončení zpracování koncepce• květen 2016 – schválení koncepce Zastupitelstvem města Pardubic		
Kritéria úspěšnosti:	Koncepce dostupného bydlení bude schválena Zastupitelstvem města Pardubic.		
Hlavní rizika:	<ul style="list-style-type: none">- Nepodaří se zjistit vypovídajícím způsobem reálná potřebnost dostupného bydlení.- Správné zadání dotazníkového šetření, komu a jak budou dotazníky distribuovány a dostatečný počet vrácených vyplněných dotazníků.- Chybějící legislativa k dostupnému bydlení.- Současná právní úprava není pružná a neumožňuje okamžité vystěhování v případě neplnění povinností nájemce (nehrazení nájemného, výtržnictví...). Z tohoto vyplývá riziko zvýšení počtu pohledávek pro město, což má negativní vliv na rozpočet města.		

	<ul style="list-style-type: none"> - Současní spolehliví dlouholetí nájemci budou byty opouštět z důvodů problematického společného soužití s nepřizpůsobivými občany. Zvyšování nákladů na opravy bytů po dlužnících. - Návrhy opatření ve strategické části koncepce nebudou akceptovány a v praxi realizovány. - Nevyužijí se možnosti čerpání dotačních titulů na případné opravy či rozšíření fondu pro dostupné bydlení. 				
Podmínky pro provoz:					
Organizace projektu					
Zadavatel projektu:	Iva Bartošová				
Sponzor projektu:	Jakub Rychtecký				
Další členové řídicího výboru:	Miroslav Čada				
Manažer projektu:	Branislav Štefanča				
Projektový tým:	Odbor sociálních věcí - Iva Bartošová Odbor majetku a investic - Ivana Srbová Útvar interního auditu - Věra Netolická Odbor ekonomický – Renata Hochmannová Právní oddělení – Marie Vávrová Komise pro rodinu - Drahomíra Peřinová, Jaroslav Žítek Komise pro bytové a nebytové prostory - Zdeněk Vašák Sociální služby města Pardubic – Petr Krejčí, Eva Holečková Česká abilympijská asociace - Ivana Dolečková Komise pro sociální a zdravotní věci - Zdeněk Linhart starosta MO I. - Jaroslav Menšík Úřad práce Pardubice – Eva Holubová				
Fáze plánování					
Rozsah dokumentace ve fázi plánování včetně zodpovědností:					
Harmonogram fáze plánování:					
Maximální náklady fáze plánování:		<i>Termín dokončení plánu:</i>			
Schválení dokumentu					
Manažer projektu:	Branislav Štefanča	<i>Datum:</i>	19. 11. 2015	<i>Podpis:</i>	
Sponzor projektu:	Jakub Rychtecký	<i>Datum:</i>	19. 11. 2015	<i>Podpis:</i>	
Vedoucí ORS:	Miroslav Čada	<i>Datum:</i>	19. 11. 2015	<i>Podpis:</i>	
Schválení rozhodovacím orgánem:	RmP	<i>Datum schválení:</i>	30. 11. 2015	<i>Podpis:</i>	

Obsah

Úvod.....	7
1 Bytové možnosti města Pardubic	9
1.1 Přehled obecních bytů a ubytovacích kapacit	9
1.2 Systém přidělování sociálních bytů	11
1.2.1 Byty poskytované osobám v nepříznivé situaci sociální, životní nebo s nevyhovujícím bydlením.....	12
1.2.2 Byty zvláštního určení, byty pro seniory, zdravotně postižené a byty bezbariérové	12
1.2.3 Spolupráce s organizacemi.....	13
1.3 Současný systém přidělování bytů (osoby v obtížné sociální situaci, zdravotně postižení, senioři a bezbariérové byty):	14
1.4 Cena za pronájem 1m ² městského bytu:	15
2 Návrh opatření koncepce dostupného bydlení	16
2.1 Navrhovaná opatření ve směru k cílovým skupinám dostupného bydlení	18
2.1.1 Krizové bydlení - bydlení 1. stupně	20
2.1.2 Sociální byty - bydlení 2. stupně.....	26
2.1.3 Dostupné byty - bydlení 3. stupně	29
2.2 Navrhovaná opatření směrem k systému sociálního a dostupného bydlení	31
2.3 Navrhovaná opatření směrem k rozvoji bytového fondu.....	37
3 Analýza cílových skupin obyvatel.....	40
3.1 Cílové skupiny obyvatel	40
3.1.1 Osoby s tělesným postižením, osoby se smyslovým postižením a osoby s chronickým onemocněním	40
3.1.2 Cizinci, národnostní a etnické menšiny	43
3.1.3 Osoby ohrožené sociálním vyloučením a v obtížné životní situaci	45
3.1.4 Senioři	49
3.1.5 Rodiny s dětmi a mládež	51
3.1.6 Osoby s mentálním postižením	52
3.1.7 Osoby s duševním onemocněním	54

4	Analýza současného stavu města Pardubic.....	56
4.1	Základní charakteristika území	56
4.2	Demografická charakteristika obyvatel	57
4.3	Sociální a související služby v Pardubicích	65
4.3.1	Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Pardubic	65
4.3.2	Poskytovatelé sociálních služeb.....	66
5	Dotační možnosti v oblasti dostupného bydlení	69
5.1	Evropské strukturální a investiční fondy	69
5.2	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR	72
5.3	Státní fond rozvoje bydlení.....	73
	Použité zdroje.....	74

ÚVOD

Stabilní bydlení patří mezi základní lidské potřeby. Přináší člověku pocit bezpečí a jistoty, který je předpokladem pro spokojený život a společenské začlenění. Dostupnost a kvalita bydlení závisí na socioekonomických podmínkách a možnostech jednotlivců. Ne všichni lidé ale mají příležitost získat vhodné dlouhodobé ubytování. Dostupnost bydlení náleží mezi nejpálčivější otázky dnešní doby.

Mezi nejohroženější skupiny lidí, pro které je obtížné či dokonce nemožné získat bydlení v tržních podmínkách, patří senioři, osoby se zdravotním postižením, sociálně znevýhodněné osoby, matky či rodiny s dětmi v obtížné životní situaci, cizinci a národnostní menšiny nebo lidé s psychickým onemocněním. Povinností státu a municipalit je poskytnout jim solidární pomoc, pokud si nejsou schopni na své bydlení zajistit finanční prostředky sami. ^[1]

Pro řešení problému dostupnosti bydlení pro ohrožené skupiny lidí vznikají koncepce tzv. **sociálního bydlení** na úrovni státu i měst. Definice sociálního bydlení se mohou mírně lišit, ale obecně vzato se jedná o termín pro bydlení osob, jež se ocitly v nepříznivé životní a sociální situaci a nejsou schopny si zajistit bydlení vlastními silami. Jedná se zpravidla o formu nájemního bydlení za zvýhodněné nájemné. Tato forma bydlení je většinou poskytována na dobu určitou, resp. do doby, než budou klienti schopni vstoupit na běžný trh s bydlením.

V říjnu 2015 byla schválena vládou Koncepce sociálního bydlení ČR. Jejím cílem je „*vytvoření takového systému, ve kterém bude osobě, která projeví vůli získat sociální byt a splní zákonné podmínky, umožněno důstojně bydlet.*“^[2] Sociální bydlení má fungovat jako ucelený systém a má stát na dvou pilířích: 1. využívání sociálních služeb a 2. využívání sociálních nebo dostupných bytů. V současnosti je připravován zákon o sociálním bydlení, který má dle předpokladů vstoupit v účinnost v 1. polovině roku 2017.

Motivem pro zpracování koncepce **dostupného (sociálního) bydlení v Pardubicích** je potřeba komplexního řešení v oblasti zajištění vhodného ubytování skupinám obyvatel města, které mají ztížený přístup na trh s bydlením. Hlavním **cílem projektu** je zajistit dostatečné kapacity různých specifických forem bydlení pro jednotlivé cílové skupiny.

Metodický postup zpracování koncepce

Zpracování koncepce bylo řízeno projektově dle vnitřní směrnice Magistrátu města Pardubic. Na tvorbě dokumentu se podílel projektový tým složený z odborníků a zástupců zainteresovaných odborů magistrátu (viz identifikační listina projektu).

Do přípravy této koncepce byly dále zapojeny skupiny komunitního plánování sociálních a souvisejících služeb města Pardubic, které mají přímý kontakt s ohroženými skupinami obyvatel, znají jejich problémy a potřeby. Za jejich pomoci proběhl v období roku 2015 a 2016 podrobný kvalitativní průzkum, jenž pomohl detailněji vyspecifikovat problémy

stěžující přístup znevýhodněných skupin obyvatel na trh s bydlením. U skupiny seniorů byl kvalitativní marketingový výzkum podpořen výsledky výzkumu kvantitativního. Díky svému rozsahu není tento výzkum součástí koncepce, je však k nahlédnutí na vyžádání.

Vyspecifikované problémy cílových skupin obyvatel byly porovnány s dosavadní nabídkou bydlení jiného typu než komerčního. Soukromý trh s bydlením nebyl do této koncepce zahrnut, neboť město nemá kompetence na to, aby bydlení v této sféře ovlivnilo.

Na základě výše zmíněných poznatků a porovnání problémů cílových skupin s dosavadními bytovými možnostmi byla navržena opatření zohledňující možnosti a lokální podmínky Pardubic ve vztahu k velikosti cílových skupin a jejich specifickým potřebám. **Navržená opatření jsou klíčovým bodem této koncepce.**

Koncepce dostupného bydlení respektuje rámce státní politiky zaměstnanosti a sociálního zabezpečení. Ty jsou vymezeny legislativně především těmito právními předpisy:

- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti,
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře,
- Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů,
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách,
- Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi,
- Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

Závěry z navrhovaných opatření budou mít v implementační fázi dopad na směrnici č. 15/2015 o nakládání s byty, ve které může dojít k dílčím změnám.

1 BYTOVÉ MOŽNOSTI MĚSTA PARDUBIC

V Pardubicích je zaveden systém přidělování městských bytů s důrazem na potřeby osob nacházejících se v tíživé životní situaci spojené s nevyhovujícím bydlením, na osoby v seniorském věku, kteří potřebují řešit svoji bytovou situaci, dále na osoby se zdravotním postižením a v neposlední řadě město pronajímá byty i organizacím, které se starají o osoby, které mají ztížený přístup na komerční trh s nájmy zejména ze zdravotních a sociálních důvodů.

V rámci systému sociálního bydlení v Pardubicích fungují i dva azylové domy, které město každý rok v rámci dotačních titulů podporuje. Jedná se o azylový dům pro ženy a azylový dům pro muže, ve kterých jsou kapacity jak pro dlouhodobější ubytování, tak tzv. noclehárny sloužící na krizové přespání osob žijících na ulici.

Město také disponuje městskou ubytovnou v Češkově ulici, která je se svojí kapacitou 35 ubytovacích jednotek velmi významnou součástí systému sociálního bydlení. Tato ubytovna je dlouhodobě kapacitně naplněna a kontinuálně město zaznamenává zájem o ubytování.

1.1 Přehled obecních bytů a ubytovacích kapacit

Byty v domech zvláštního určení ve vlastnictví obce

Městské obvody	Adresa	Počet bytů
Pardubice III	Erno Košťála č. p. 1013	24
Pardubice III	Erno Košťála č. p. 1014	24
Pardubice III	Erno Košťála č. p. 1015	16
Pardubice III	Erno Košťála č. p. 1016	24
Pardubice III	Erno Košťála č. p. 1017	24
Pardubice III	Bartoňova č.p. 826	95
Pardubice III	Jana Zajíce č.p. 947	95
Pardubice II	Sedláčkova č.p. 446	33
Pardubice II	Sedláčkova č.p. 447	33
Pardubice II	Bělehradská č.p. 513	43
Celkem		411

Byty ve vlastnictví obce (po uskutečnění schválených prodejů)

Městské obvody	Počet bytů
Pardubice I	217
Pardubice II	1138
Pardubice III	350
Pardubice V	291
Pardubice VI	0
Pardubice VII	4
Pardubice VIII	0
Celkem	2000

Bezbariérové byty ve vlastnictví obce

Městské obvody	Adresa	Počet bytů
Pardubice V	Dražkovice č.p. 25	1
Pardubice II	Bělehradská č.p. 513	9
Pardubice V	Rokycanova č.p. 2654	24
Pardubice V	Jana Palacha č.p. 2767	1
Pardubice V	Na Spravedlnosti č.p. 2792	1
Celkem		36

Domov pro seniory a osoby zdravotně hendikepované

Název služby	Adresa	Kapacita
Domov pro seniory Dubina	Blahoutova 646 – 649	153 lůžek
Domov pro seniory U kostelíčka	Štrosova 357	304 lůžek
Domov Simeon – odlehčovací služba	K Dubu 711, Horní Jelení	16 lůžek
Domov Simeon - OZP		4 lůžka
LDN Rybitví – sociální lůžka	Činžovních domů 139-140, Rybitví	12 lůžek
Oblastní Charita – odlehčovací služba	Třebovice 22	8 lůžek
Celkem		496 lůžek

Ubytovny, azylové domy, noclehárny a další

Ubytovna, služby	Adresa	Kapacita
Městská ubytovna	Češkova 1240	35 ubytovacích jednotek
Azylový dům pro ženy a matky s dětmi	Na Spravedlnosti 803	50 lůžek
Noclehárna pro ženy	Na Spravedlnosti 803	6 lůžek
Azylový dům pro muže	Milheimova 694	23 lůžek
Noclehárna pro muže	Milheimova 694	12 lůžek
Dům na půl cesty <i>Pro mladé ve věku 18 – 26 let</i>	Jungmannova 2550	11 lůžek

1.2 Systém přidělování sociálních bytů

Současný systém přidělování sociálních bytů je upravován směrnicí č. 15/2015 o nakládání s byty.

Postup podání a vyřízení žádosti

- Zájemce o nájem bytu a osoby, které s ním budou bydlet a vést rodinnou domácnost, mají trvalý pobyt na území města Pardubice po dobu nejméně 2 let před podáním žádosti.
- Zájemce o nájem bytu a osoby, které s ním budou bydlet a vést rodinnou domácnost, do žádosti specifikují konkrétní důvody podání žádosti a popíší svoji bytovou a sociální situaci.
- Zájemce o nájem bytu přiloží k žádosti seznam osob, které s ním budou společně užívat byt.
- Zájemce o nájem bytu a osoby, které s ním budou bydlet a vést rodinnou domácnost, přiloží k žádosti doklady o výši čistých měsíčních příjmů zájemce a všech společně žijících osob.

1.2.1 Byty poskytované osobám v nepříznivé situaci sociální, životní nebo s nevyhovujícím bydlením

Podmínky pro podání žádosti o poskytnutí bytu do nájmu

- Zájemce o nájem bytu podá žádost, která bude mít požadované náležitosti a k níž budou přiloženy potřebné doklady, na oddělení správy bytových domů a nebytových prostor odboru majetku a investic Magistrátu města Pardubic. Pracovníci zmíněného oddělení ověří splnění podmínek pro podání žádosti a kompletní žádost spolu s přílohami předají na odbor sociálních věcí, v jehož kompetenci je provést sociální šetření k ověření rodinných, bytových a majetkových poměrů žadatele a osob, které s ním budou bydlet a vést společnou domácnost.
- Odbor sociálních věcí následně provede komplexní hodnocení žadatele a všech společně posuzovaných osob a na základě těchto podkladů doporučí či nedoporučí byt do nájmu žadateli poskytnout.
- Po zpětném předání dokumentů na oddělení správy bytových domů a nebytových prostor odboru majetku a investic tento předloží žádost o poskytnutí bytu do nájmu s veškerými podklady a s vyjádřením odboru sociálních věcí komisi pro bytové a nebytové prostory, která doporučí či nedoporučí Radě města Pardubic byt do nájmu zájemci poskytnout. Následně je doporučení komise předáno Radě města Pardubic, která je zhodnotí a rozhodne.
- Přednostně budou poskytovány byty do nájmu těm žadatelům, u kterých odbor sociálních věcí vyhodnotí na základě šetření, že jejich bytová nebo sociální situace je nejvíce nepříznivá.

1.2.2 Byty zvláštního určení, byty pro seniory, zdravotně postižené a byty bezbariérové

Podmínky pro podání žádosti o poskytnutí bytu do nájmu:

- Zájemce o nájem bytu a osoby, které s ním budou bydlet a vést rodinnou domácnost, mají trvalý pobyt na území města Pardubice po dobu nejméně 2 let před podáním žádosti.
- Zájemce o nájem bytu a osoby, které s ním budou bydlet a vést rodinnou domácnost, do žádosti specifikují konkrétní důvody podání žádosti a popíší svoji bytovou a sociální situaci.
- Zájemce o nájem bytu je poživatelem starobního nebo invalidního důchodu ve II. nebo III. stupni.
- Zájemce o nájem bytu doloží k žádosti lékařské doporučení.

Postup podání a vyřízení žádosti:

Zájemce o nájem bytu podá žádost, která bude mít požadované náležitosti a k níž budou přiloženy potřebné doklady, na oddělení správy bytových domů a nebytových prostor odboru majetku a investic Magistrátu města Pardubic. Pracovníci zmíněného oddělení ověří splnění podmínek pro podání žádosti, vyžádají si stanovisko odboru sociálních věcí a následně kompletní žádost spolu s přílohami a vyjádřením odboru sociálních věcí předloží komisi pro nebytové a bytové prostory, která doporučí či nedoporučí Radě města Pardubic byt do nájmu zájemci poskytnout. Následně jsou veškeré podklady předány Radě města Pardubic, která je zhodnotí a rozhodne. Přednostně jsou doporučovány k řešení žádosti osob v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu (kterým případně náleží příspěvek na péči dle Zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách v platném znění) a ty žádosti, kdy je žadatel nájemcem bytu ve vlastnictví města, který předá zpět vlastníkově.

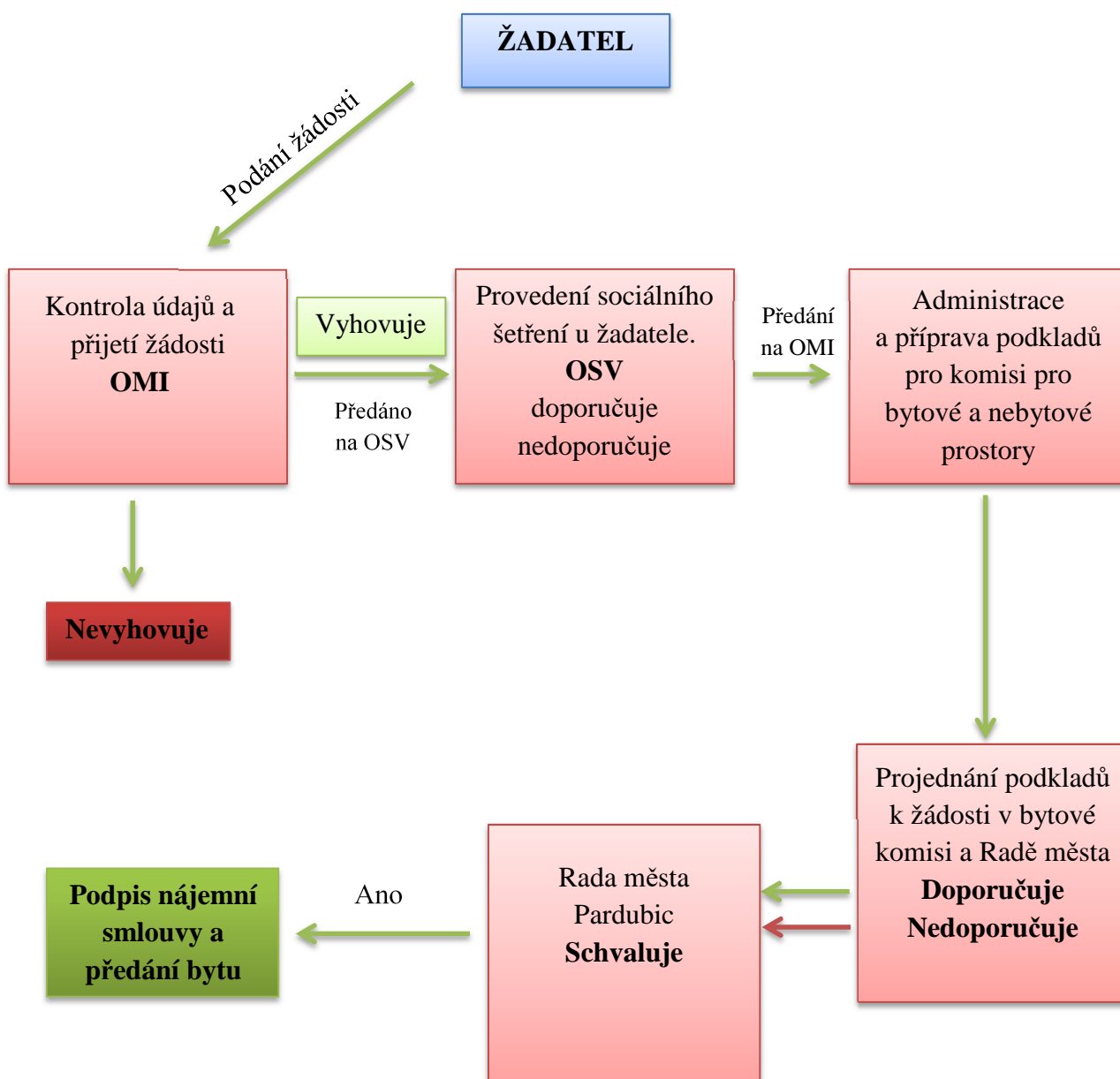
1.2.3 Spolupráce s organizacemi

Město dlouhodobě spolupracuje s organizacemi, které se věnují ohroženým skupinám obyvatel. V současné době má město navázanou spolupráci s organizací Péče o duševní zdraví, Domovem pod Kuňkou a s Dětským centrem Veská.

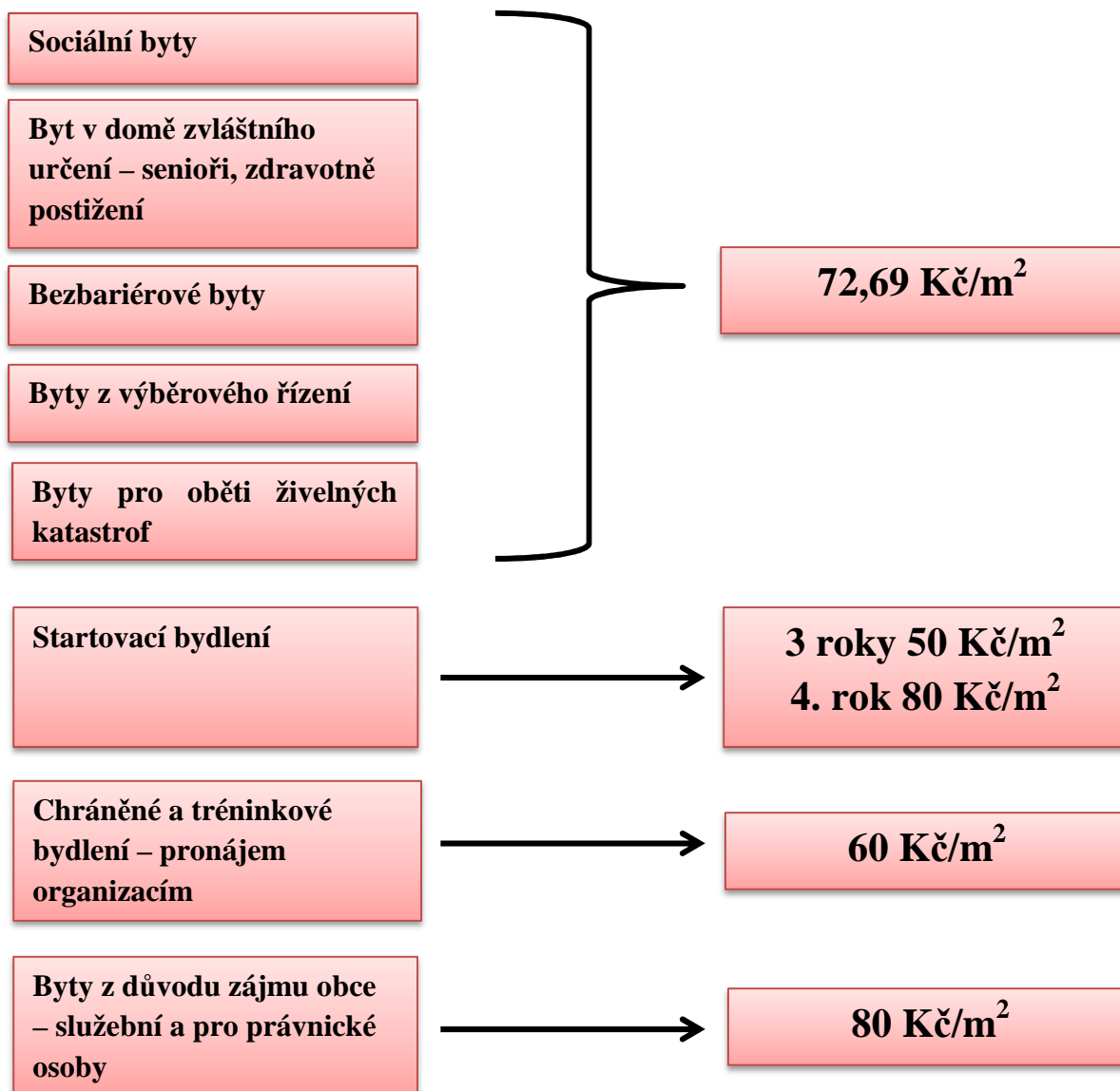
V rámci spolupráce město pronajímá organizacím byty, které dále organizace poskytuje svým klientům do podnájmu. Tímto způsobem jsou byty přidělovány zejména pro klienty s duševním onemocněním ve formě tréninkového bydlení, pro osoby s mentálním postižením v režimu chráněného bydlení a pro rodiny a matky samoživitelky formou krátkodobého přechodného ubytování.

Zmíněné organizace spolupráci velmi vítají a do budoucna mají zájem od města rozšiřovat počty takovýchto bytů. Ukazuje se, že režim, kdy město pronajímá byt organizaci, která dále poskytuje byt do podnájmu klientům, je pro všechny strany výhodný. Město má garantované placené nájemné od organizace, ta si do bytů může umístit klienty dle vlastních potřeb a klient má zajištěné naprosto standardní a výhodné bydlení.

1.3 Současný systém přidělování bytů (osoby v obtížné sociální situaci, zdravotně postižení, senioři a bezbariérové byty):

1.4 Cena za pronájem 1m² městského bytu:

2 NÁVRH OPATŘENÍ KONCEPCE DOSTUPNÉHO BYDLENÍ

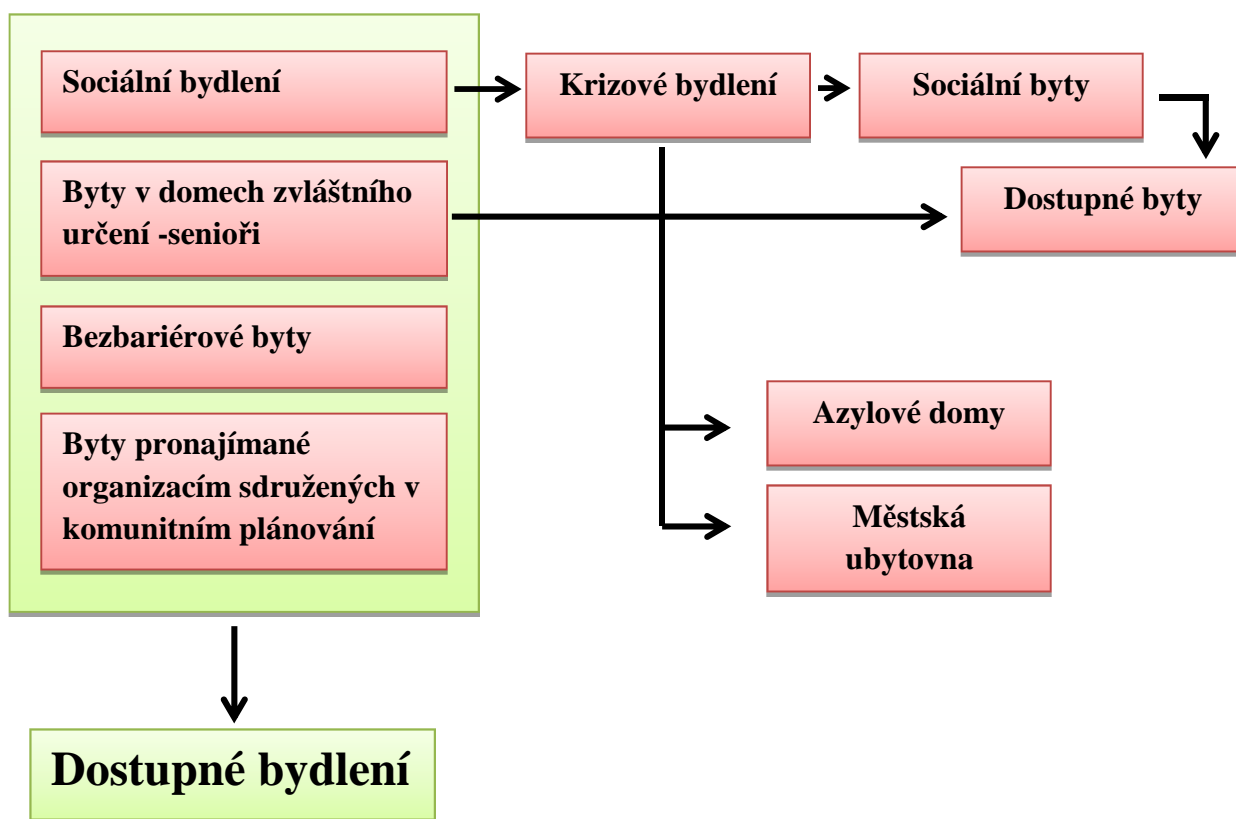
Cílem návrhů opatření je vytvoření plánu, který by měl určovat rozvoj systému sociálního – dostupného bydlení na území města Pardubic. Otázka dostupného bydlení je v současné době velmi aktuální, neboť se očekává přijetí zákona o sociálním bydlení v příštím roce 2017. Statutární město Pardubice chce být na tento přelomový zákon v oblasti bydlení připraveno a jeho vizí je vytvoření funkčního systému dostupného bydlení pro nejohroženější skupiny obyvatel Pardubic.

Je nutné zdůraznit, že město Pardubice je jedním z příkladů dobré praxe v této oblasti. Problematické bydlení pro obyvatele Pardubic se dlouhodobě věnuje a v zásadě realizuje sociální bydlení ve velmi podobných obrysech, jaké nabízí státní koncepce dostupného bydlení schválená vládou v roce 2015. Zásadní bylo v tomto směru přijetí směrnice č. 22/2012, která od roku 2013 upravovala poskytování bytů v režimu sociálních a dostupných bytů a to pro osoby v tíživé životní situaci spojené se ztrátou bydlení, pro osoby v seniorském věku, či pro občany se zdravotním postižením. V rámci tohoto systému byly přiděleny desítky bytů a zájem o městské byty stále převyšuje reálnou nabídku. V loňském roce byla přijata směrnice č. 15/2015 o nakládání s byty, která rozšiřuje možnosti získání městského bytu i v rámci startovacího bydlení pro mladé a také pro osoby, které nespadají ani do oblasti startovacího, ani sociálního bydlení, vykazující příjem bez podmínky trvalého bydliště v Pardubicích (výběr nájemců losováním). Těmito opatřeními město zvýšilo šance získat městský byt i pro širokou veřejnost.

Do návrhové části koncepce projektový tým zapracoval řadu opatření, která by měla vést oblast dostupného bydlení v Pardubicích k jeho rozvoji, zvýšení přístupu jednotlivých forem bydlení pro osoby, které jsou ohrožené bytovou nouzí a zároveň mají motivaci řešit svoji sociální situaci současně s propracováním specifických oblastí systému jako je práce s klientem a žádostí. Koncepce také zohledňuje investice a náklady, které jsou potřebné pro udržení bytového fondu ve stavu, který by odpovídal jeho potřebám a vytyčuje směr rozvoje bytového fondu s ohledem na demografický vývoj v Pardubicích.

Vizí koncepce je učinit z městského bytu **hodnotu**, které je potřeba věnovat náležitou pozornost jak ze strany majetkového a technického, tak ze strany samotných nájemníků. Cílem je vytvořit **funkční systém**, který podpoří skutečně ty, kteří mají zájem svojí životní či sociální situaci zlepšovat svým vlastním přičiněním nebo ty, kteří zejména z důvodů stáří či špatné zdravotní situace nejsou schopni zajistit si vlastními silami důstojné bydlení.

Součástí systému musí být i **propracovaná sociální práce** s klienty v sociálních a dostupných bytech, která povede ke stabilizaci životní situace klientů, bude minimalizovat riziko zadlužení nájemníků v městských bytech a bude předcházet vystěhování z bytů. To vše s aktivním přispěním samotných klientů a také se zapojením sítě partnerů zdravotnických zařízení a organizací poskytující sociální služby sdružených v rámci komunitního plánování.

2.1 Navrhovaná opatření ve směru k cílovým skupinám dostupného bydlení

Základním cílem opatření je zvýšení dostupnosti kapacit obecních bytů a městské ubytovny pro cílové skupiny dostupného bydlení.

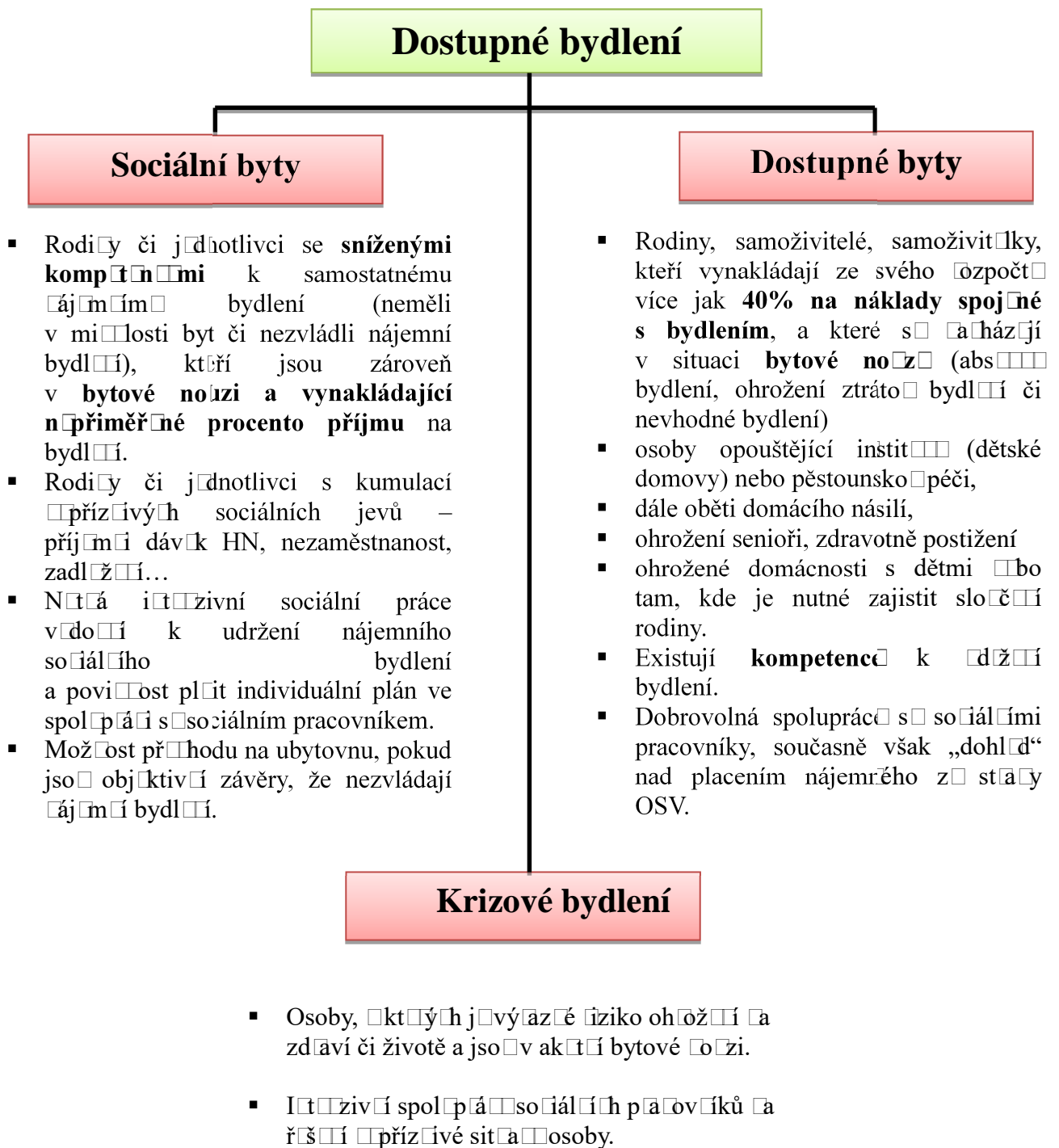
Nastavení parametrů ve stupních bydlení odpovídá cíli zvýšení dostupnosti pro jednotlivé cílové skupiny.

Formami bydlení pro účely dostupného bydlení se rozumí zejména kapacity v rámci obecních bytů, městské ubytovny v Českově ulici a azylových domů pro ženy s dětmi a pro muže.

Vizí dostupného bydlení je řešení problému bytové nouze u občanů Pardubic, předcházení ztrátě bydlení a prevence zadlužování nájemníků v městských bytech. Součástí koncepce je také nastavení účinných opatření, které zvýší dostupnost nejnižšího stupně bydlení, kterým je ubytování na městské ubytovně pro osoby, které v současné chvíli na ubytování nemají nárok zejména z důvodu zadlužení vůči městu. Kritérium bezdlužnosti je u nejnižšího stupně bydlení na městské ubytovně základní překážkou pro osoby, které jsou nejvíce ohrožené bytovou nouzí. Častokrát se jedná o matky samoživitelky s dětmi, osoby přežívajících v nestandardním bydlení (různé ubytovny, přeplněné byty, azylové domy, ulice...) či úplné rodiny, které nezvládají nájemní bydlení. Bezdlužnost je z pohledu města účinným dlouhodobým nástrojem, na základě kterého lze preferovat zodpovědné občany Pardubic. V případě osob bezprostředně ohrožených ztrátou bydlení či u osob, které již žijí na ulici nebo v azylových domech, nemají zajištěné příjmy ze zaměstnání a žijí z dávek hmotné nouze, je zaplacení dluhu vůči městu častokrát neřešitelnou situací. Přitom tyto osoby budou mít, z největší pravděpodobnosti z pohledu státní koncepce sociálního bydlení, nárok na ubytování či městský byt, pokud se u nich úřad práce vyhodnotí, že se nacházejí v bytové nouzi. Ze zkušeností z praxe lze jednoznačně konstatovat, že tyto osoby jsou také nejvíce ohrožené sociálním vyloučením.

Město si také na základě dlouholetých zkušeností silně uvědomuje, že pro jednotlivé stupně bydlení musí být vytvořen a realizován systém pravidel upravující každou formu bydlení akceptovatelný samotnými občany a vymahatelný při jeho porušování z pohledu města. Uvědomuje si také, že zdaleka ne všechny osoby ohrožené ztrátou bydlení jsou schopné samostatného bydlení bez podpory ze strany sociálních pracovníků a organizací.

Model navrhovaný v této koncepci bude pracovat se třemi stupni bydlení v Pardubicích. Tyto modely zároveň již částečně odpovídají nastavení systému, který město dlouhodobě realizuje.

2.1.1 Krizové bydlení - bydlení 1. stupně

Stávající kapacity a charakteristika

Krizovým bydlením se rozumí (na území města Pardubic) kapacity v rámci stávajících **azylových domů** (azylový dům pro muže, azylový dům pro ženy s dětmi, noclehárny na obou azylových domech provozované organizací SKP – Centrum) a **městské ubytovny** v Češkově ulici.

Krizové bydlení je určeno pro osoby, které se nacházejí v bytové nouzi, nemají zajištěné nájemní bydlení a dlouhodobě z finančních nebo jiných důvodů takové bydlení nemohou sehnat.

Bydlení 1. stupně je limitováno kapacitami v rámci dvou azylových domů a městské ubytovny – celkem se jedná o **35** ubytovacích jednotek v rámci ubytovny, **50** lůžek na azylovém domě pro ženy plus **6** lůžek v rámci noclehárny. Na azylovém domě pro muže jsou kapacity **23** lůžek a **12** lůžek v rámci noclehárny.

Počet míst je potřeba brát jako maximálně možnou volnou kapacitu, která je však dlouhodobě využívána a je naplněná (zejména městská ubytovna a azylový dům pro ženy).

Idea krizového bydlení z pohledu města

Zajistit bydlení lidem, kteří mají zájem řešit svoji nepříznivou sociální situaci, aktivně k takové změně přistupují, mají z nejrůznějších důvodů ztížený přístup k samostatnému nájemnímu nebo vlastnickému bydlení a zároveň se nachází v akutní bytové nouzi.

Prioritní skupinou jsou matky samoživitelky s dětmi, rodiny s dětmi a klienti azylových domů v nepříznivé sociální situaci.

2.1.1.1 Městská ubytovna v Češkově ulici

Účel a poslání ubytovny

Statutární město Pardubice zřizuje ubytovnu zejména k zajištění přechodného ubytování. S její pomocí je možnost diferencovaněji řešit potřeby bydlení fyzických osob s trvalým bydlištěm na území města Pardubic. Ubytovna je využívána přednostně pro osoby, které se ocitnou v tíživé životní situaci po dobu nutnou k vyřešení jejich bytové otázky, dále k nouzovému ubytování v mimořádných případech. Doplnkově pak v závislosti na volné kapacitě může být poskytováno i ubytování dalším osobám, které o to projeví zájem.

Obecné podmínky pro poskytnutí ubytování

Zájemce a další osoby uvedené v žádosti o ubytování jsou státními občany České republiky a mají trvalý pobyt na území statutárního města Pardubice.

Zájemce a další osoby uvedené v žádosti o poskytnutí ubytování na ubytovně jsou povinny doložit bezdlužnost vůči statutárnímu městu Pardubice.

Ubytování může být poskytnuto pouze osobě, která nevyžaduje péči jiné osoby.

Smlouva o ubytování se sjednává na dobu šesti kalendářních měsíců, lze ji prodlužovat dodatkem ke smlouvě vždy o dalších 6 kalendářních měsíců.

Celková doba ubytování je stanovena na 1 rok. V případech hodných zvláštního zřetele, může ubytovaný požádat provozovatele ubytovny o prodloužení ubytovací smlouvy i po jednom roce trvání ubytování.

Krizové ubytování na ubytovně

Může být poskytnuto pouze v mimořádných situacích, zejména pokud pro vyřešení situace klienta nelze využít z kapacitních důvodů služeb jiných zařízení.

Krizové ubytování lze využít maximálně na dobu 7 kalendářních dnů, v mimořádných případech může ubytovací komise rozhodnout o prodloužení pobytu.

Krizové ubytování nemohou využít osoby psychiatricky dekompenzované, dále osoby, jejichž jednání dlouhodobě nesvědčí o snaze po nápravě a změně životního stylu či osoby, které při předcházejících pobytech porušily pravidla ubytování v této ubytovně.

2.1.1.2 Městský azylový dům pro ženy a matky s dětmi

Městský azylový dům pomáhá bezdětným ženám i ženám s dětmi překlenout složité životní období, kdy ztratily domov, jsou bez finančních prostředků, bez pomoci partnera, rodiny a přátel.

Cíle:

Poskytnout uživatelkám služby podmínky pro zajištění základních životních potřeb

Dosáhnout aktivního přístupu uživatelky služby k řešení nepříznivé sociální situace

Vést uživatelky služby k respektování společenských norem a přijetí zodpovědnosti za své jednání.

Cílová skupina:

Služba je určena pro plnoleté bezdětné ženy nebo ženy s dětmi:

- v rodinné krizi
- oběti domácího násilí
- bez přístřeší
- po návratu z výkonu trestu

Služba nemůže být poskytnuta ženám, které potřebují:

- bezbariérový přístup
- zdravotní péči ve zdravotnických zařízeních
- mají akutní infekční onemocnění
- nejsou schopny kolektivního soužití

Služba není určená dětem – chlapcům, kteří již splnili povinnou školní docházku

Smlouva o poskytnutí sociální služby

Smlouva se uzavírá na dobu 3 měsíců s měsíční zkušební dobou. Po uplynutí doby je možné smlouvu prodloužit. Doba, na kterou je smlouva prodloužena, vyplývá z dodržování domovního řádu a z dodržování individuálního plánu, na aktivitě a spolupráci klientky. Pobyt na azylovém domě je možný maximálně na dobu **jednoho roku**.

Individuální plánování

Individuální plán (dále IP) klientky vychází z její zakázky, z cílů, které si již stanovila během podání žádosti. Klientka pravidelně dochází na konzultace k sociální pracovníci, kde se pracuje na jednotlivých krocích vedoucích k plnění individuálních plánů. IP je pravidelně revidován, v průběhu služby je možné IP měnit (vždy po dohodě klientky se sociální pracovnící).

2.1.1.3 Azylový dům pro muže

Posláním azylového domu pro muže v Pardubicích je poskytování služeb dospělým mužům, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci obvykle spojené se ztrátou bydlení. Nabízí podmínky k zajištění základních životních potřeb, pomoc a podporu směřujeme k návratu do běžné společnosti.

Cíle:

Poskytnout uživatelům podmínky pro zajištění základních životních potřeb.

Motivovat uživatele k aktivnímu přístupu při řešení jeho nepříznivé situace.

Podporovat a rozvíjet individuální schopnosti a dovednosti uživatelů potřebné pro začlenění do běžné společnosti.

Informovat veřejnost o azylovém domě a problematice lidí bez přístřeší.

Cílová skupina:

Sociální služba azylového domu je určena mužům starším osmnácti let, v nepříznivé sociální situaci způsobené nebo přímo související se ztrátou bydlení. Služby poskytujeme mužům z Pardubic a Pardubického kraje.

Sociální služba nemůže být poskytnuta mužům, kteří potřebují:

- bezbariérový přístup
- nepřetržitou zdravotní nebo jinou péči
- mají infekční onemocnění ohrožující ostatní uživatele služby
- bylo v době kratší než šest měsíců ukončeno poskytování služby v azylovém domě z důvodu porušení domovního řádu

Smlouva o poskytnutí sociální služby

Smlouva se uzavírá na dobu 3 měsíců s měsíční zkušební dobou. Po uplynutí doby je možné smlouvu prodloužit. Doba, na kterou je smlouva prodloužena, vyplývá z dodržování domovního řádu a z dodržování individuálního plánu, na aktivitě a spolupráci klienta. Pobyt na azylovém domě je možný maximálně na dobu **jednoho roku**.

Individuální plánování

Individuální plán klienta vychází ze zakázky, z cílů, které si již stanovil během podání žádosti. Klient pravidelně dochází na konzultace k sociálnímu pracovníkovi, kde se pracuje na jednotlivých krocích vedoucích k plnění individuálních plánů. IP je pravidelně revidován, v průběhu služby je možné IP měnit (vždy po dohodě klienta se sociálním pracovníkem).

Opatření

Program „RESTART“

Popis opatření

V rámci cílových skupin osob ohrožených sociálním vyloučením a rodin se v praxi setkávají sociální pracovníci v Pardubicích často se situacemi, kdy osoba nebo rodina, která potřebuje řešit svojí bytovou situaci, nemá šanci získat důstojné bydlení z důvodů, že má dluhy vůči městu. Pokud je u žadatele evidován dluh vůči městu, nesplňuje tím základní podmínku pro přijetí do městské ubytovny ani pro poskytnutí městského bytu. Matky samoživitelky s dětmi, rodiny nebo samostatné osoby jsou tak odkázány na služby azylových domů, soukromých ubytoven nebo na nejisté bydlení v jiných formách bydlení.

Tato bariéra výrazně zvyšuje hrozbu sociálního vyloučení a zároveň snižuje šance na reálné řešení bytové nouze zadlužených klientů. Zároveň si město uvědomuje, že nelze přistupovat

k dluhům vůči městu benevolentně a paušálně přestat podmínku vůči městu zohledňovat. Současně je potřeba brát v úvahu omezené kapacity v rámci městské ubytovny.

Navrhovaný program RESTART je modelován s přihlédnutím k výše zmíněným specifikům, a proto se bude týkat osob, které využívají služeb azylových domů a mají snahu svojí situaci aktivně řešit. To znamená, že plní individuální plány služeb azylových domů po dobu delší než tři měsíce, aktivně řeší dluh vůči městu – splácí dle svých možností pravidelně částku po dobu min. 3 měsíců, aktivně přistupují k hledání zaměstnání nebo jsou zaměstnány a řádně pečují o své děti.

Po přijetí na ubytovnu budou mít klienti v rámci programu povinnost splácet pravidelně dluh vůči městu dle svých reálných možností. Pravidelné splácení dluhu (každý měsíc společně s úhradou ubytovacího poplatku) bude základním kritériem k prodloužení ubytovací smlouvy (prodlužování smlouvy každý měsíc).

Specifikace dluhu

Akceptovány budou dluhy za:

- svoz komunálního odpadu,
- poplatky za psa,
- pokuty u Dopravního podniku a.s.,
- dluh na nájemném vůči městu.

Maximální výše součtu dluhu bez poplatků z prodlení: **20 000 Kč**

Neakceptovány:

- přestupky – nutná bezdlužnost (v evidenci městských obvodů a oddělení daní a daňových pohledávek)

Podmínky

- klienti pobytových služeb azylových domů
- plnění individuálních plánů služeb azylových domů, aktivní přístup v řešení nepříznivé sociální situace
- splácení dluhu vůči městu pravidelně déle než 3 měsíce
- volná kapacita ubytovny
- plnění podmínky splácení dluhu v době ubytování na ubytovně – pravidelně měsíčně
- prodlužování ubytovací smlouvy společně s vyhodnocením splácení dluhu – měsíčně
- občané s trvalým bydlištěm v Pardubicích

Vytipování vhodného pozemku pro potřeby rozšíření kapacity azylového domu, výstavba nového azylového domu - zohlednění využití dotací IROP

V současné době fungují na území města dva azylové domy. U azylového domu pro ženy není definována výrazná nutnost řešit navýšení kapacity azylového domu – současná kapacita je 50 lůžek ve 24 pokojích v 7 bytových jednotkách a noclehárna se 6 lůžky. Problémem samotného objektu azylového domu je bezbariérovost.

U azylového domu pro muže je definována potřeba řešit kapacitu zejména s ohledem na zpřístupnění služeb azylového domu pro muže se sníženou mobilitou. Současný objekt nenabízí bezpečný bezbariérový přístup do objektu pro osoby, které mají potíže s pohyblivostí a se zhoršeným zdravotním stavem.

Dále současný stav azylového domu nevyhovuje ve smyslu uspořádání ubytovacích kapacit. V domě je pět pokojů po čtyřech a jeden pokoj po třech lůžkách; celkem 23 lůžek. Faktor společného bydlení více osob na jednom pokoji je z pohledu cílové skupiny bariérou a někteří, kteří by chtěli řešit přechod ze zjevného bezdomovectví - života na ulici do azylového domu, raději volí život bez střechy nad hlavou, než aby obývali pokoj společně s dalšími osobami o rozměrech přibližně 25m².

Dalším důležitým argumentem pro rozšíření kapacit azylového domu je připravovaný zákon o sociálním bydlení, který počítá s azylovými domy jako se součástí sociálního bydlení. Do azylových domů by podle zákona měli být umísťovány osoby, u kterých je akutní ohrožení zdraví z důsledku bytové nouze, nebo osoby, které potřebují akutně a rychle řešit bytovou situaci. V těchto případech se může jednat i o rodiny s dětmi. V současných objektech s výhledem na schválení zákona o sociálním bydlení není dostatečná kapacita pro zajištění případné zvýšené poptávky po azylovém bydlení.

Vytvoření krizových lůžek pro osoby v seniorském věku, u kterých se nečekaně zhoršil zdravotní stav nebo sociální situace a je potřeba jejich okamžité umístění v rámci služeb.

Krizová lůžka pro seniory v situaci „tady a teď“ s možností krátkodobého pobytu v rámci pobytových služeb domovů pro seniory. Lůžka by sloužila pro překlenutí akutní tíživé sociální nebo zdravotní situace seniora.

2.1.2 Sociální byty - bydlení 2. stupně

Sociální byty jsou vymezeny režimovými opatřeními na úrovni spolupráce nájemníka se sociální službou – sociálním pracovníkem a zajištěním bezpečnosti v lokalitách.

Sociální byty jsou vytipovány v lokalitě **Husova ulice 1116 – 1119** a **Češkova ulice 1618 a 1689**.

Hlavní ideou přidělování sociálních bytů je zajištění bydlení pro osoby s **trvalým bydlištěm v Pardubicích**, které se potýkají s bytovou nouzí a zároveň nemají dostatečné finanční prostředky na vlastní bydlení nebo mají ztížený přístup na komerční trh s nájmy. Sociální byt je v rámci systému bydlení 2. Stupně, což znamená, že jsou s jeho pronájmem provázány **specifické podmínky pro nájemníka**. Ty souvisí zejména se souhlasem nájemníka intenzivně spolupracovat se sociálním pracovníkem obce nebo sociálním pracovníkem organizace v rámci komunitního plánování na celkovém postupném zlepšování sociální situace jednotlivce nebo rodiny do té fáze, že bude nájemník v ideálním případě schopen odejít do soukromého podnájmu nebo dostupného bytu mimo lokality. Cílem spolupráce nájemníka a sociálního pracovníka bude **celková stabilizace sociální situace klienta a vytvoření dostatečných kompetencí k samostatnému bydlení bez podpory**.

Kritéria pro vstup do sociálního bytu

Bytová nouze
Nevyhovující bydlení

Vynakládání nepřiměřených
prostředků z příjmu na bydlení

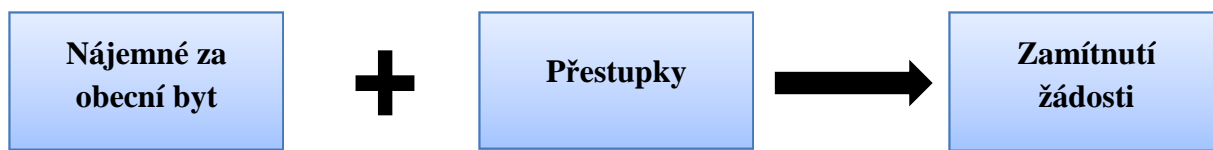
Trvalé bydliště v Pardubicích

Bezdlužnost na nájmu za
městský byt a za přestupky

V rámci šetření, které u žádostí provede OSV, budou vyhodnocovány **kompetence žadatele k samostatnému bydlení**.

Pokud se na základě zhodnocení kompetencí k samostatnému bydlení vyhodnotí, že žadatel nemá zkušenosti se samostatným bydlením nebo jsou na základě objektivních závěrů ze šetření shledány snížené kompetence k samostatnému bydlení bez podpory sociálního pracovníka, bude doporučen k přidělení byt **2. stupně – sociální byt** v jedné z lokalit.

Pro přijetí do sociálního bytu budou prošetřovány **dluhy vůči městu u uvedených osob v žádosti.**

Pro přijetí do sociálního bytu **nebude podmínkou pro přijetí bezdlužnost** za dluhy u všech osob uvedených v žádosti za:

Cílová skupina

Rodiny či jednotlivci se **sníženými kompetencemi** k samostatnému nájemnímu bydlení (neměli v minulosti byt či nezvládli nájemní bydlení), kteří jsou zároveň v **bytové nouzi a vynakládají nepřiměřené procento příjmu** na bydlení.

Rodiny či jednotlivci s kumulací nepříznivých sociálních jevů – příjemci dávek HN, nezaměstnanost, zadlužení, klienti pobytových sociálních služeb (Azylové domy).

Žadatelé, u kterých je vyhodnocená nutná intenzivní sociální práce vedoucí k udržení nájemního sociálního bydlení s povinností plnit individuální plán podpory ve spolupráci se sociálním pracovníkem.

Opatření

Prevence vystěhování z bytu

Zajištění prevence vystěhování z bytu – systém včasného varování před zadlužením. Nutná provázaná informovanost mezi OMI a OSV o placení nájemného v sociálních bytech. Je nezbytné u tohoto typu bydlení řešit hned první neuhrazený nájem a to **bezodkladně**. Nástrojem pro řešení je **intervence ze strany sociálního pracovníka** nebo v případě, že nájemník pobírá dávky na bydlení, **zřízení institutu zvláštního příjemce**. Návrhem pro zajištění placení nájemného ve vytipovaných lokalitách pro sociální byty je **vybírání nájmu v místě bydliště** – v Češkově ulici prostřednictvím vedoucího městské ubytovny v Češkově ulici.

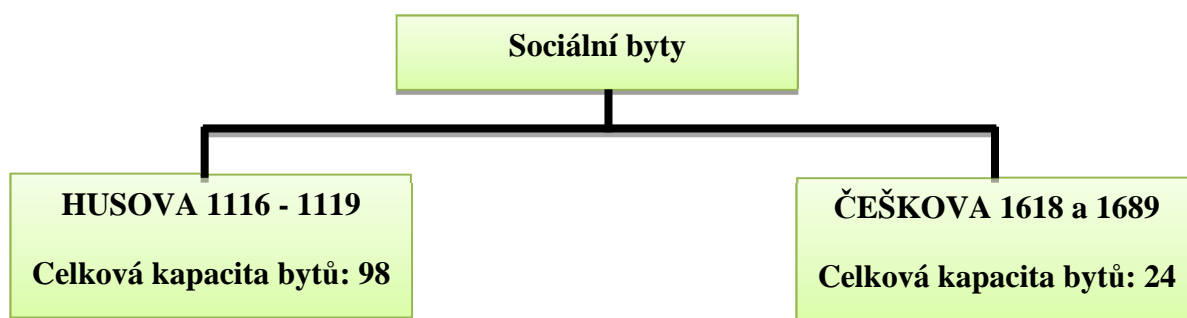
Povinnost spolupráce

V rámci nájemní smlouvy vyspecifikovat **povinnost spolupráce** nájemníka se sociálním pracovníkem obce na plnění individuálního plánu vedoucího ke zlepšení celkové sociální situace klienta.

Uzavírání nájemních smluv na **dobu určitou** s možností prodloužení v případě bezproblémového průběhu nájemního vztahu a plnění spolupráce se sociálním pracovníkem.

Přechod na městskou ubytovnu

Možnost přechodu na ubytovnu, pokud jsou objektivní závěry, že nájemník nezvládá nájemní bydlení za předpokladu bezodkladného dobrovolného odstěhování nájemníka ze sociálního bytu.

2.1.3 Dostupné byty - bydlení 3. stupně

Dostupné byty se nacházejí napříč bytovým fondem a jsou určeny pro osoby v seniorském věku, osobám se zdravotním postižením, rodinám nezvládajícím nájemní bydlení z finančních důvodů a z důvodů hrozby ztráty bydlení.

Do kategorie bydlení 3. stupně spadají:

- dostupné byty
- byty v domech zvláštního určení
- bezbariérové byty
- byty pronajímané organizacím

Cílová skupina:

- rodiny, samoživitelé, samoživitelky, kteří vynakládají ze svého rozpočtu více jak 40% na náklady spojené s bydlením a které se nacházejí v situaci bytové nouze (absence bydlení, ohrožení ztrátou bydlení či nevhodné bydlení)
- osoby opouštějící instituce (dětské domovy) nebo pěstounskou péči – zajištění doprovodných služeb v rámci procesu osamostatnění ve spolupráci s OSPOD – malometrážní byty
- oběti domácího násilí – nutné rychlé zajištění umístnění do bytu – ve spolupráci s PČR a organizací Bílý kruhem bezpečí – zajištění kapacity pro neočekávané případy a zrychlení administrativních úkonů při přípravě nájemní smlouvy a stěhování do bytu – vyčlenění jednoho malometrážního bytu typu 1+1
- ohrožené domácnosti s dětmi nebo tam, kde je nutné zajistit sloučení rodiny – prioritizace OSPOD – současně však se splněním podmínek pro dostupné byty.
- žadatelé, u nichž jsou vyhodnoceny na základě sociálního šetření OSV dostatečné kompetence pro samostatné nájemní bydlení bez nutné podpory sociálního pracovníka. Spolupráce se sociálním pracovníkem je dobrovolná

Opatření:

Prevence ztráty bydlení

Realizace systému prevence ztráty bydlení zejména s ohledem na placení nájemného. Nájemci budou v režimu „dohledu“ placení nájemného a v případě výskytu problému s dluhem na nájmu od prvního měsíce, bude povinnost **spolupracovat na řešení zadlužení**.

Bezdlužnost

Pro přidělení do dostupného bytu je nezbytné splňovat podmínku bezdlužnosti vůči městu.

Bezbariérové byty

Bezbariérové byty jsou primárně určeny pro občany Pardubic s trvalým bydlištěm na území města. V případě, že nastane situace, kdy není o volné bezbariérové byty dlouhodobý zájem, může si o takový byt požádat i osoba, která nemá trvalé bydliště v Pardubicích a která je prokazatelně na Pardubice navázána. To znamená, že například v Pardubicích dlouhodobě pracuje (min. 2 roky) nebo dlouhodobě využívá služeb některé z organizací v Pardubicích. V případě, že je žadatel/žadatelka klientem některé z organizací, připojí k žádosti vyjádření i daná organizace, která posoudí situaci a zdůvodní potřebu žadatele k přijetí do městského bezbariérového bytu. Schválení žádosti je v kompetenci Rady města Pardubic. Radě předloží doporučující stanovisko příslušná komise.

Pronájem bytů organizacím

Organizacím sdružených v rámci komunitního plánování (zapojení organizace do komunitního plánování je nutná podmínka) bude nabídnuta možnost požádat si o pronájem městského bytu pro potřeby svých klientů. Organizace je ve vztahu k městu nájemníkem a klient je pro organizaci v podnájemním vztahu. Zájemci z řad organizací doloží k žádosti o městský byt písemné zdůvodnění zájmu o pronájem městského bytu se specifikací, jaký typ klientů bude v bytě bydlet a předloží model financování úhrady nájemného. Město pro účely spolupráce s organizacemi poskytujícími zdravotní a sociální služby stanovuje nájemné ve výši **60 Kč/m² podlahové plochy bytu**.

2.2 Navrhovaná opatření směrem k systému sociálního a dostupného bydlení

Cílem navrhovaných opatření je zefektivnění systému dostupného bydlení v oblastech:

- Zrychlení a zefektivnění administrativních procesů při rozhodování o přidělování bytů,
- nastavení jasných pravidel v rámci procesu rozhodování o přidělení bytu (vyjádření a šetření OSV, vyjádření OSBDNP, kompetence komise, systém hlasování v komisi)
- vytvoření kapacit pro systematickou sociální práci s klienty dostupného bydlení s důrazem na zapojení organizací sdružených v komunitním plánování.

V rámci směrnice 15/2015 o nakládání s byty je ustanovení, které umožňuje Radě města Pardubic schvalovat jakékoliv výjimky ze směrnice po projednání s odborem sociálních věcí a po projednání v příslušné komisi. Tímto mechanismem lze řešit individuální potřeby jednotlivých nájemníků nebo žadatelů o obecní byt v Pardubicích.

Opatření:

Snížení nájmu v odůvodněných případech

Město nebude snižovat plošně nájemné za metr čtverečný plochy dostupného a sociálního bytu. V bezbariérových bytech - v případě, že má nájemník prokazatelné problémy s placením nájmu (doloží písemně), má možnost písemně požádat Radu města Pardubic o dočasné snížení nájemného a to po dobu, než se podaří nájemníkovi zlepšit svoji finanční situaci. Žádost bude nejdříve prošetřena odborem sociálních věcí a předložena s příslušným stanoviskem ke schválení do příslušné komise, která vydá doporučující či zamítavé stanovisko radě města ke schválení.

Úpravy bytu v odůvodněných případech

V případech, kdy se prokazatelně zhoršuje zdravotní stav nájemce a existuje objektivní potřeba učinit v bytě dílčí opatření v rámci úprav bytu a nájemce nemá možnost úpravy provést vlastním nákladem, případně s pomocí jiného příspěvku státní sociální podpory, může nájemce podat individuální žádost, aby úpravy bytu byly provedeny na náklad města. Na základě zhodnocení každé konkrétní situace se město bude v rámci svých možností snažit osobám se zhoršujícím zdravotním stavem vyjít vstříc.

Systém práce s žadatelem a žádostí

Bude nastaven systém příjmu, vyhodnocení a zpracování žádosti. Žadatel o sociální a dostupný byt bude nejprve povinen přijít na úvodní pohovor na odbor sociálních věcí (Oddělení sociálních služeb a prevence), kde bude sociálním pracovníkem zjištěna aktuální situace žadatele a bude mu poskytnuto, v případě potřeby, prvotní sociální poradenství. Cílem úvodního pohovoru je zjistit, zda žadatel skutečně potřebuje sociální bydlení, zda nelze vyřešit jeho situaci jinými způsoby (doporučení dávkových systémů, poradenství ohledně práv a povinností v nájemním bydlení...).

Žadatel bude seznámen s pravidly a systémem dostupného bydlení. V případě oboustranného vyhodnocení potřebnosti bytu, bude s žadatelem zahájeno vyplňování žádosti. Po úplném vyplnění žádosti bude formulář odevzdán na OSBDaNB (OMI) k zaevidování. V závislosti na uvolňování volných bytů bude žádost opět postoupena na OSV s požadavkem na aktuální sociální šetření.

Ze šetření bude proveden zápis a vyhodnocení doporučení žadatele do stupně bydlení v rámci dostupného bydlení, tzn. dostupný/sociální byt nebo krizové bydlení (ubytovna, azylové domy). V případě, že se u úvodního setkání prokáže, že je osoba žadatele v akutní ohrožující bytové nouzi, bude mu nabídnuta možnost (v závislosti na volných kapacitách) možnost ubytování v rámci krizového bydlení. Pokud se ukáže, že žadatel spadá do některých z prioritních skupin, bude jeho situace řešena přednostně v systému dostupných/sociálních bytů.

Vstup žadatele do systému

- Původní smlůvka působí vždy osobně a OSV.
- Žadatel předpřise podle toho, co je dostupné a sociální bydlení, pro koho je určeno.
- Zjištění aktuální situace žadatele
- Poskytnutí pořadí v jeho současné situaci (podle o dalších možnostech řešení příznivé bytové situace) a zvážení podání žádosti.

Přijetí žádosti

- Proběhne přijetí žádosti a její formální kontrola (trvalé bydliště, státní příslušnost, dluhy, atd.) a zhodnocení žadatele z pohledu OMI.

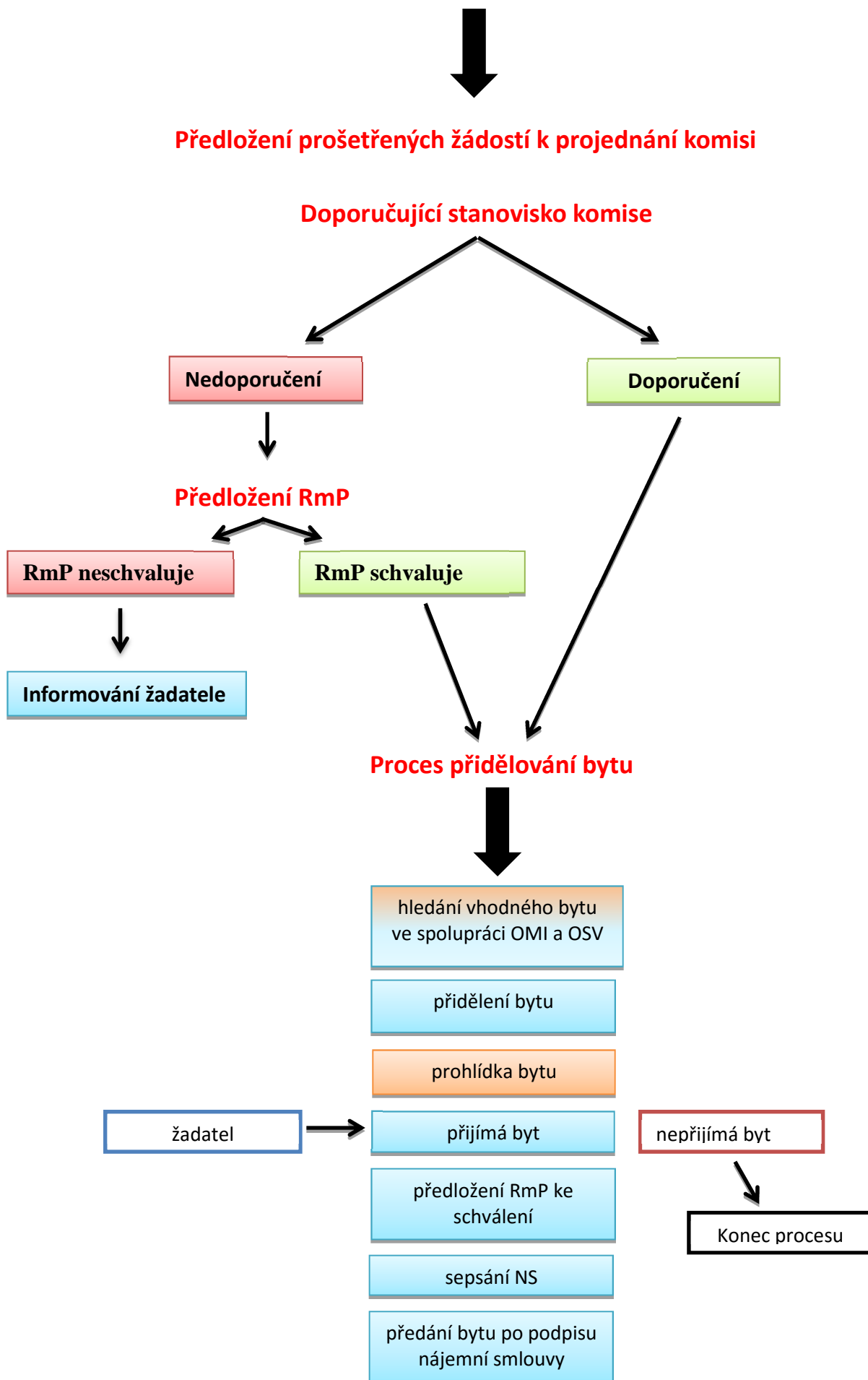
Zaevidování žádosti

Komplexní sociální šetření

- Původní komplexního sociálního šetření žadatele s rozhodnutím jeho aktuální sociální situace a vyhodnotím komplexně k samostatnému bydlení.
- K šetření připojí vyjádření OMI o historii žadatele v období jeho bytů.
- Na základě závěrů z šetření a všech podkladů dopočetí X dopočetí žadatele přidělí byt a zařadí do kategorie (sociální X dostupný byt) – o finálním stanovisku rozhodne pracovník oddělení sociálních služeb a povinnosti
- Zpracovává zázpis z šetření a z vyhodnotí podkladů.
- OMI – vyjádření k žádosti.

Kritéria

Rozhodujícími kritérii pro schválení sociálního nebo dostupného bytu bude:

bytová nouze

definice: osoba v bytové nouzi se nachází, pokud nemá zajištěno bydlení (osoba bez domova) nebo nevlastní bydlení (osobní vlastnictví, družstevní podíl), bydlí v nejistém (bez nájemní, podnájemní smlouvy nebo hrozí, že o bydlení může přijít) nebo nevyhovujícím bydlení (žije v obydlí, které není zkolaudováno pro bydlení, přeplněné, nevyhovující byty).

poměr příjmů a výdajů osob spojených s bydlením

definice: osoba, která společně s dalšími posuzovanými osobami vynakládá více než **40%** svých započitatelných příjmů.

osoba v nepříznivém zdravotním stavu – byty zvláštního určení a bezbariérové byty

- Na základě zhodnocení kompetencí k samostatnému bydlení bude OSV doporučen typ bydlení tzn. **sociální** nebo **dostupný byt**.
- K záznamu ze sociálního šetření bude připojeno vyjádření OMI. Ve vyjádření bude zhodnocena zkušenost města s žadatelem, pokud tento žadatel v minulosti obýval obecní byt.
- Předložené žádosti a doporučení žadatelů budou předkládány komisi. Pro potřeby doporučení sociálních/dostupných bytů navrhuje projektový tým přesunout kompetenci posuzování žádostí o sociální/dostupný byt do komise pro sociální a zdravotní věci. V komisi by měly mít přítomného zástupce dva nejzajímavější odbory magistrátu – odbor sociálních věcí a odbor majetku a investic.
- Systém včasného varování před zadlužením na nájemném – propojení ekonomického oddělení OMI s OSV; informování pracovníků Oddělení sociálních služeb a prevence v případě vzniku dluhu na nájmu – v režimu sociálních a dostupných bytů proběhne vzájemné informování bezprostředně po identifikaci prvního nezaplaceného nájmu.
- Pro dlouhodobé a efektivní nastavení a realizaci dostupného bydlení v Pardubicích bude potřeba zvážit personální navýšení sociálních pracovníků na obci.

Přidělování bytů

Byty v rámci systému sociálního a dostupného bydlení **budou** městem na základě rozhodnutí Rady města Pardubic žadatelům či klientům sociálního a dostupného bydlení **přidělovány bez možnosti výběru**. Základním motivem pro tento systém přidělování je přesvědčení, že pokud se občan Pardubic nachází v bytové nouzi a nutně potřebuje řešit svojí bytovou situaci, přijme nabízený byt bez kladení dalších dílčích podmínek. Město si současně uvědomuje

specifika jednotlivých cílových skupin a výběr bytu bude provádět na základě zodpovědného přihlídnutí k individuálním potřebám žadatelů ve spolupráci mezi OSV a OMI.

Byty budou poskytovány v závislosti na volných kapacitách napříč bytovým fondem města Pardubic mimo lokality vytipované pro sociální byty.

2.3 Navrhovaná opatření směrem k rozvoji bytového fondu

V rámci navrhované koncepce dostupného bydlení zajistit dostatečný počet bytových jednotek v požadované standardní kvalitě. Skladbu nájemců ovlivňovat tak, aby byla stabilní a vyvážená, tzn. bydlení poskytovat všem sociálním skupinám, a to včetně bytů pro mladé (startovací). Pro vyváženou ekonomiku bytového hospodářství je stabilní skladba nájemců jedním z určujících faktorů, stejně jako nutnost směřovat finanční prostředky vybrané z nájemného do bytového fondu jako předpoklad jeho udržitelnosti.

Stávající stav:

V bytovém fondu statutárního města Pardubice zůstává celkem 2194 bytů včetně bytů v privatizovaných domech a v domech určených k prodeji. Po prodeji těchto bytů a domů zůstává ve vlastnictví města 2 000 bytových jednotek ve 41 bytových domech. Příjem z pronájmu bytového fondu za rok 2015 činil 87. 799 tis. Kč, plánovaný byl 89.758 tis. Kč. Bytový fond města se skládá z domů postavených od dvacátých let až do prvního desetiletí 21. století, významný je podíl domů postavených v letech šedesátých a sedmdesátých. V devadesátých letech byla provedena částečná revitalizace vybraných objektů, kdy zejména došlo k zateplení fasád panelových domů, bohužel bez výměny výplní otvorů, což mnohdy znamená, že okna dosahují stáří i 50 let. V mnoha případech již není možná bezpečná manipulace s okenními křídly a okna jsou v havarijním stavu. Na tomto místě je nutno poznamenat, že dlouhodobě není do bytového fondu vracena celá částka z výběru nájemného, v důsledku čehož je bytový fond značně zastaralý, opotřebený a každým rokem se tak pro nedostatek finančních prostředků poskytnutých na údržbu přímo úměrně navyšuje rozsah potřebných oprav. Bohužel tento stav bytového fondu je dnes již varující a alarmující, tomuto tématu by měla být věnována zvýšená pozornost z hlediska přidělování financí na opravy, údržbu a investice. V průběhu minulých let byla do oprav, údržby a investic vkládána částka od 50% do 75% z celkového příjmu z vybraného nájemného, což je nedostačující a tomu odpovídá stav bytového fondu.

Finanční prostředky nejsou potřeba pouze pro opravy bytových jednotek, je potřeba ve vybraných domech nejen vyměnit okna, ale provést zateplení střech a opravu hydroizolačních vrstev se všemi doplňkovými pracemi, postupně plánovat sanaci obvodového pláště domů, příp. provést zateplení fasád u těch domů, kde dosud nebylo realizováno. Dlouhodobě zanedbávány jsou i společné prostory domů (elektroinstalace, rozvody inženýrských sítí) a v neposlední řadě nutné rekonstrukce samotných bytů (volných i obsazených), zejména bytových jader, rozvodů elektro, TUV a vytápění. Ve zvýšené míře se objevují závady výtahů, které brání jejich užívání.

Opatření:

Stanovení cílového počtu bytových jednotek ve vlastnictví města Pardubice

Pro další úvahy a plány v oblasti bytové politiky města je **nutné stanovit zastupitelstvem města cílový počet bytových jednotek, které bude město vlastnit**. Přihlédnout je nutno i ke skutečnosti, že stát zákonem přenesl povinnost zajistit dostupné a sociální bydlení na obce, ať již v bytech jimi vlastněných, nebo pronajatých od soukromých vlastníků. Vzhledem k předpokládané skladbě nájemců, kteří budou takové bydlení potřebovat, je vhodné, aby obec disponovala přiměřeným počtem bytových jednotek. Ze stávajícího počtu bytových jednotek jsou ještě některé určeny k prodeji. Se započtením možné demolice objektu na náměstí Jana Pernera pak bude město disponovat **2000 bytových jednotek**, což vzhledem k počtu obyvatel a připravované legislativě v oblasti sociálního bydlení považujeme za spodní hranici potřebnou k plnění funkcí obce jakožto veřejnoprávní korporace v oblasti sociálního bydlení. Dále je nutné počítat i s jinými zájmy města v oblasti bydlení a s bytovým fondem (byty pro zaměstnavatele, působící na území města, startovací bydlení, pro organizace města, jeho strategické záměry apod.).

Zajištění finančních prostředků na udržitelnost bytového fondu

Obecně se uvádí, že do nemovitého majetku pro jeho prostou reprodukci by mělo být investováno 3 – 5% jeho hodnoty, dle stáří objektu, což se považuje za dostatečné v případě, že bytový fond nevykazuje žádnou rozsáhlou opotřebenost a tento údaj nezahrnuje náklady na dlouhodobou zanedbanost, způsobenou regulací nájmu v minulém období.

Stávající bytový fond města Pardubice je zanedbaný, což vyplývá z doby jeho výstavby a prostředků do něj vkládaných. Zde byla promarněna šance zlepšit stav bytového fondu díky příjmům z jeho prodeje nájemcům, jak bylo uvažováno v 90. letech minulého století. Je tedy nutné **zajistit finanční prostředky s využitím více zdrojového financování pro regeneraci bytového fondu a ideálně minimálně po dobu 10 let** veškeré finanční prostředky, získané z nájemného, **vyčlenit na údržbu a opravy bytového fondu**.

Rozvoj bytového fondu

Za předpokladu, že z úrovně státu budou, prostřednictvím dotačních programů, k dispozici finanční prostředky na bytovou výstavbu, pokládáme za vhodné uvažovat o doplnění bytového fondu města výstavbou dalších obecních bytů.

Komunitní domy, bydlení pro seniory

S ohledem na demografický vývoj v české společnosti a v Pardubicích se očekává značný **nárůst osob v seniorském věku**. Senioři budou ve větší míře čelit problémům souvisejících s bydlením současně s jejich stoupajícím počtem. Trendem posledních let se stává **komunitní bydlení pro seniory**. Jedná se o moderní nájemní bydlení, cenově dostupné a bezbariérové malometrážní byty. Pro potřeby výstavby komunitního bydlení je nutné vytipovat vhodný pozemek a zajistit finanční prostředky s využitím státních dotací na výstavbu tohoto typu bydlení.

Skutečnou poptávku po tomto typu bydlení není možné jasně definovat bez bližšího představení projektu cílové skupině obyvatel. Je však zřejmé, že existuje početná skupina seniorů, které již nyní dělá problém finančně zvládnout velkoprostorové bydlení, které navíc velmi často neodpovídá jejich horšícím se pohybovým schopnostem. Rovněž lze předpokládat, že počet potřebných bude v následujících letech přibývat.

Doporučujeme tedy **vytípnout lokalitu a zpracovat studii** s představením typu tohoto bydlení, včetně vybavenosti dostupnými doplňkovými službami v rámci komplexu. Až poté lze očekávat validní data, ze kterých bude zřejmý počet zájemců o tento druh bydlení.

Vzhledem k očekávanému trendu demografického vývoje obyvatel Pardubic je třeba do budoucna počítat i s potřebou **rozšiřování kapacit pobytových sociálních služeb**, zejména počtu lůžek ve službách domova pro seniory a domova se zvláštním režimem. Při potřebě zvyšování kapacit je možnost stavební realizace nástavby v Domově pro seniory na Dubině. Dalším možným řešením je v rámci přípravy projektu komunitního bydlení zahrnout do projektu v této lokalitě i výstavbu nového, moderního domova pro seniory. V blízkém horizontu bude nutno počítat se zvýšenou mírou potřeby finančních prostředků na rekonstrukci stávajících pobytových služeb, zejména některých oddělení v Domově pro seniory U Kostelíčka.

3 ANALÝZA CÍLOVÝCH SKUPIN OBYVATEL

Pro tvorbu koncepce dostupného bydlení byl zvolen v rámci analytické části koncept kvalitativního šetření napříč organizacemi sdruženými v komunitním plánování. Jeho cílem bylo vydefinovat základní problémy, se kterými se klienti služeb setkávají v otázce bydlení, specifikovat potřebnost dostupných bytů v Pardubicích z pohledu organizací, navrhnout doporučení projektovému týmu ke tvorbě opatření. Dále byly organizace vyzvány, aby se vyjádřily k návrhu města pronajmout si jako organizace obecní byt a dále ho pronajímat svým klientům.

Vyhodnocená potřebnost obecních bytů pro klienty ze strany organizací:

121 klientů potřebuje řešit problém s bydlením formou přidělení obecního bytu nebo ubytovací jednotky na městské ubytovně.

Zájem o pronájem obecního bytu ze strany organizací: **18 bytů**

3.1 Cílové skupiny obyvatel

3.1.1 Osoby s tělesným postižením, osoby se smyslovým postižením a osoby s chronickým onemocněním

Lidé se zdravotní postižením jsou osoby, jejichž tělesné, smyslové anebo duševní schopnosti či duševní zdraví jsou odlišné od typického stavu a lze oprávněně předpokládat, že tento stav trvá déle než 1 rok. Z hlediska druhu se dají zdravotní postižení členit na:

- Smyslová, zraková (slabozrakost, zbytky zraku, praktická a úplná slepota),
- sluchová (nedoslýchavost, ohluchlost, hluchota),
- kombinovaná (hluchoslepota),
- tělesná (vrozené vady, infekční či onkologické choroby, následky úrazů),
- postižení pohybového aparátu (postižení končetin, páteře),
- postižení nervového ústrojí (mozková obrna, mozková mrtvice, úrazy míchy a hlavy),
- postižení vnitřních orgánů (srdeční vady a choroby, diabetes, ...),
- mentální a duševní (viz Kapitola 1.6 a 1.7)

Hledání vhodného bydlení je pro takto hendikepované osoby zvláště obtížné, neboť jejich zdravotní znevýhodnění vyžaduje mnohdy **specifické potřeby v oblasti úpravy bytů a domů**. Tyto potřeby se odvíjejí od druhu a povahy zdravotního znevýhodnění. Jiné potřeby a požadavky mají lidé používající ke svému pohybu vozík, jiné osoby postižené smyslově.

Počet osob zdravotně znevýhodněných není možné přesně vyčíslit. Různé zdroje však uvádí, že se jedná až o **10 %** populace České republiky (ČSÚ). Strukturu osob dle míry jejich

postižení pak stanovit nelze, a to už vůbec ne na úrovni měst. Ne jinak je tomu v případě Pardubic.

Relevantním statistickým pramenem jsou údaje ČSÚ, MPSV a ČSSZ. Nejmenšími územními jednotkami, za něž jsou tyto statistiky vedeny, jsou okresy, nikoliv obce. Podle údajů ČSSZ k 31. 12. 2014 žilo na území okresu Pardubice celkem 5 520 osob pobírajících invalidní důchod, z toho 45 % tvořili lidé s invaliditou 3. stupně. Do této hodnoty jsou však započítáni i lidé s duševními poruchami. MPSV eviduje držitele průkazů osob se zdravotním postižením. Poslední známé údaje pro okr. Pardubice jsou platné k 31. 12. 2011. Tehdy bylo v okr. Pardubice evidováno 5 563 držitelů průkazu, z toho 21,7 % ZTP/P. Z údajů Úřadu práce ČR vyplývá, že k 30. 6. 2015 bylo v okr. Pardubice 590 evidovaných nezaměstnaných z řad osob se zdravotním postižením (13 % ze všech uchazečů o zaměstnání). Pokud předpokládáme relativně konstantní výskyt osob se zdravotním postižením, lze se domnívat, že v samotných Pardubicích žije až **9 000 osob** se zdravotním postižením či znevýhodněním a více než 2 500 lidí je držitelem průkazu OZP (Za předpokladu, že až 10 % populace má různá zdravotní znevýhodnění a 3 % má nárok na invalidní důchod).

Údaje použité v této kapitole jsou posledními oficiálně zveřejněnými údaji. ČSÚ data za rok 2015 aktuálně zpracovává. Ročenka s kompletními informacemi bude zveřejněna v průběhu roku 2016. Z tohoto důvodu se v kapitole objevují i údaje staršího data.

Identifikované problémy cílové skupiny v oblasti bydlení

- Specifické potřeby hendikepovaného mající vliv na úpravu bytů.

Hendikepované osoby mají specifické nároky na úpravu bydlení. Tyto nároky se značně liší dle typu postižení. Lidé připoutáni na invalidní vozík potřebují více metrů byty z důvodu pohybu vozíku. Osoby postižené sluchově či zrakově vyžadují speciální prvky a světelné signalizace (např. signalizaci domovního a světelného zvonku) a další. Na bezbariérové bydlení proto nelze nahlížet komplexně. Byty je třeba přizpůsobit konkrétním potřebám a požadavkům daného postižení. Město Pardubice vychází nájemníkům se specifickými potřebami vstříc a provádí dílčí úpravy bytů. Na soukromém trhu s nemovitostmi je však úprava bytů a domů problematická.

- Dostupnost bytů dle lokality a umístění.

Byty pro osoby se zdravotním postižením by měly být umístěny v lokalitě se snadným přístupem k MHD, lékařům a další občanské vybavenosti. Hendikepované občany je taktéž třeba začlenit do běžného života a společnosti. Není proto dobré a vhodné koncentrovat takto upravené byty do jednoho místa.

- Výše nájemného městských i soukromých bytů.

Důležitým faktorem pro osoby se zdravotním postižením je cenová dostupnost bytů. Lidé zdravotně postižení patří většinou k nízkopříjmovým skupinám obyvatel. Mnoho z nich nemá

díky svému postižení práci, či pracuje pouze na částečný úvazek. Lidé zdravotně postižení jsou nejčastěji odkázáni na invalidní důchod a další sociální dávky. Bydlení v privátních nájemních bytech v bezbariérových domech může být pro zdravotně handicapované stejnou překážkou jako u jiných cílových skupin sociálního bydlení, neboť tato forma bydlení bývá finančně náročnější či vyžaduje vysoké kauce při pořízení. Obzvláště finančně náročná je tato forma bydlení pro vozíčkáře, neboť ti potřebují ke svému pohybu více metrů byty, tedy byty větší a tudíž cenově dražší.

- Nedostatek finančních prostředků na úpravu bytů či domů.

Lidé, kteří bydlí v klasických bytech či domech, nemají často na úpravu svých domovů dostatečné množství finančních prostředků. Tento problém je nejpálčivější u osob, u kterých došlo k postižení až v pozdějším věku. Takto postižené osoby se obvykle nechtějí stěhovat ze známého prostředí a je tudíž třeba byt či dům upravit následně.

- Zadluženost.

Zdravotně hendikepovaní lidé jsou díky nízkému příjmu a mnohdy i psychickým problémům náchylní k zadluženosti. Ti, kteří jsou již zadluženi a je na ně uvalena exekuce, jsou nuceni řešit svoji situaci prostřednictvím ubytoven či azylových domů, což pro jejich postižení není vhodné, neboť tyto dočasné formy bydlení nenabízejí povětšinou bezbariérové prvky.

- Problémy se získáním bezbariérového bytu v případě osob pocházejících z jiných měst a obcí – osob nemajících trvalé bydliště v Pardubicích.

Získání městského bezbariérového bytu je obtížné pro osoby pocházející z jiných měst a obcí. Lidé přicházejí do města z důvodu většího výběru a dostupnosti služeb. Ve městě jsou bezbariérové úpravy a dostupnější služby pro lidi se zrakovým postižením a další.

- Diskriminační problémy.

Zdravotní diskriminace – touto formou diskriminace jsou postiženi například lidé používající ke svému pohybu vozík. Majitel nechce byt pronajmout, aby „nedošlo k poškození“ podlahových krytin a podobně.

Etnická diskriminace - tato forma diskriminace se týká hlavně těch, kterým je přisuzována příslušnost k romskému etniku. To pro ně znamená většinou neúspěch při hledání vyhovujícího nájemního bydlení v privátní sféře.

3.1.2 Cizinci, národnostní a etnické menšiny

Specifickou cílovou skupinu dostupného bydlení tvoří cizinci a příslušníci etnických menšin, kteří mohou být v relativně národnostně homogenní populaci České republiky diskriminováni na běžném trhu s bydlením. Za cizince jsou přitom považovány osoby cizí státní příslušnosti s dočasným či trvalým pobytem v ČR. Příslušníci národnostních (etnických) menšin jsou držitelé státního občanství ČR, ale hlásí se k jiné národnosti než české, případně jsou majoritou považováni za etnicky odlišné. Nejpočetnější etnickou minoritou v Pardubicích představují Romové. Převážná část této skupiny obyvatel však spadá i do oblasti osob ohrožených sociálním vyloučením či v obtížné životní situaci. Detailněji bude proto tato skupina popsána v kapitole 1.3.

Cizinci

Z hlediska demografického nejsou bohužel k dispozici přesné údaje o počtu cizinců, nacházejících se ve městě Pardubice. Údaje ČSÚ a MV ČR se vztahují pouze na okres Pardubice, kde k 31. 12. 2015 žilo **6 410** cizích státních příslušníků, z nichž více než polovina (3 344) pocházela ze zemí EU a EFTA (Tab. 1). Lze však oprávněně předpokládat, že velká většina cizinců pobývá právě v Pardubicích, neboť zde sídlí velké výrobní firmy, jež zaměstnávají cizí státní příslušníky.

Tab. 1: Základní struktura cizinců žijících v okr. Pardubice podle stavu k 31. 12. 2015. Zdroj: ČSÚ

	pobyt		celkem	podíl ze všech cizinců v %
	přechodný	trvalý		
EU + EFTA	2 362	982	3 344	53,5
třetí země	1 061	1 841	2 902	46,5
celkem cizinci	3 423	2 823	6 246	100,0

Nejpočetnějšími skupinami byli Slováci (31,3 %) a Ukrajinci (22,8 %). Do těchto počtů nejsou zahrnuty osoby slovenské nebo ukrajinské národnosti, které jsou držitelé českého občanství. Výrazně méně byli zastoupeni občané Vietnamu (9,1 %), Rumunska (6,8 %), Bulharska (6,6 %), Polska (3,7 %) a Mongolska (3,7 %). Jedná se povětšinou o pracovní migranty. Přehled 20 nejčastějších zemí původu cizinců v okr. Pardubice je uveden v Tab. 2.

V souvislosti s možnou zvýšenou migrací ze zemí tzv. třetího světa se může objevit riziko diskriminace i u cizinců pocházejících ze subsaharské Afriky a islámských zemí. V současné době je přihlášeno k dočasnému či trvalému pobytu na území okr. Pardubice pouze 17 osob pocházejících ze subsaharské Afriky a 109 (1,7 %) z islámského světa.¹

¹ Nebyly započteny evropské země Albánie, Bosna a Hercegovina a Kosovo, kde sice muslimové představují převažující část populace, ale jejich „diskriminační potenciál“ lze hodnotit jako relativně nižší ve vztahu k „mimoevropským muslimům“ blízkovýchodního či severoafrického původu.

Tab. 2: Nejčastější země původu cizinců žijících v okr. Pardubice podle stavu k 31. 7. 2015. Zdroj: MV ČR

	státní příslušnost	pobyt		celkem	podíl ze všech cizinců v %
		přechodný	trvalý		
1	Slovensko	1315	640	1955	31,3
2	Ukrajina	520	905	1425	22,8
3	Vietnam	201	368	569	9,1
4	Rumunsko	403	23	426	6,8
5	Bulharsko	340	75	415	6,6
6	Polsko	137	96	233	3,7
7	Mongolsko	23	209	232	3,7
8	Rusko	36	68	104	1,7
9	Bělorusko	19	51	70	1,1
10	Německo	29	31	60	1,0
11	Velká Británie	33	27	60	1,0
12	Maďarsko	43	9	52	0,8
13	Moldavsko	7	42	49	0,8
14	Srbsko	46	3	49	0,8
15	Japonsko	42	4	46	0,7
16	USA	14	29	43	0,7
17	Čína	19	21	40	0,6
18	Itálie	15	20	35	0,6
19	Turecko	28	3	31	0,5
20	Arménie	3	19	22	0,4

Zvláštní podskupinu tvoří **azylanti a lidé, kterým byla udělena doplňková ochrana**, pro něž je nutné zajistit nějakou formu bydlení ze strany samospráv. Vzhledem k jejich zanedbatelnému počtu v Pardubicích se může řešit každý případ individuálně. Současná tzv. migrační krize se může v dalších letech promítnout vyšším počtem azylantů i na území města Pardubic.

Identifikované problémy cílové skupiny v oblasti bydlení

➤ Diskriminační problémy.

S diskriminací se na soukromém trhu s bydlením setkávají jak cizinci, tak etnické menšiny. Obzvláště palčivým problémem je tato forma diskriminace pro lidi, jež jsou mimo jiné i na sociálních dávkách. Vlastníci bytů nechtějí poskytnout podnájem lidem jiného etnického původu a bez stálé práce.

➤ Problémy se získáním městského bytu pro osoby nemající trvalé bydliště v Pardubicích.

Získání městského bytu je obtížné pro osoby nemající trvalé bydliště v Pardubicích. V případě cizinců se jedná o velmi častý jev, neboť většina z nich vlastní pouze přihlášení k pobytu.

➤ Integrace cizinců podléhajících mezinárodní ochraně.

Zvláštní pozornost si zasluhují cizinci, kteří podléhají mezinárodní ochraně (azylanty). Ty je nutné co nejrychleji integrovat do společnosti. Konkrétně v Pardubicích se tato skupina téměř nevyskytuje, ale s dalšími migračními toky, jež lze v blízké budoucnosti předpokládat, se může problém azylantů dostat do popředí.

3.1.3 Osoby ohrožené sociálním vyloučením a v obtížné životní situaci

Sociální vyloučení (exkluze) je palčivým problémem dnešní společnosti a státní sociální politiky. Tento fenomén se vyznačuje ztížením přístupu k institucím a službám a vyloučením ze společenských sítí a nedostatkem vertikálních kontaktů mimo takto vyloučenou komunitu. Takto dotčení občané se často koncentrují v tzv. **sociálně vyloučených lokalitách**.

K sociálnímu vyloučení vedou celé řady a řetězce příčin a faktorů: ztráta zaměstnání, platební neschopnost (hromadění problémů s dluhy), problémy s bydlením, nemoci atd. Sociálně vyloučení lidé musí čelit nejednomu problému, ba dokonce celému jejich komplexu. S postupným společenským propadem přestává být zřejmé, co bylo původním důvodem propadu a co je jeho následkem.

Pro sociálně vyloučené osoby se běžně užívá i pojmu „lidé žijící na okraji společnosti“. Tito lidé si osvojují specifické vzorce chování, které jsou povětšinou v rozporu s hodnotami většinové společnosti. To vede k problémům v soužití s okolím. **V Pardubicích není problém sociálního vyloučení natolik markantní.** Sociálním vyloučením jsou ohroženy zejména následující skupiny obyvatel:

- některé etnické menšiny (u nás zejména Romové),
- dlouhodobě nezaměstnaní,
- lidé propuštění z výkonu trestu,
- lidé se sociálně patologickými návyky (těžcí alkoholici, narkomani, gambleři),

- předlužené osoby,
- lidé bez domova (bezdomovci)

Etnické menšiny

Nejvýznamnější etnickou minoritu v Pardubicích představují **Romové**, kteří mohou ve větší míře čelit sociálnímu vyloučení (exkluzi). Tito vyloučení Romové jsou typickou marginalizovanou skupinou se všemi negativy z toho plynoucími, například v podobě patologických jevů nebo v podobě ztíženého přístupu na komerční trh s bydlením z důvodu zvýšené míry diskriminace za strany majitelů bytů. Těžko se uplatňují na trhu práce a není neobvyklé, že jsou dlouholetými klienty sociálního systému.

Velký problém nastává při stanovení počtu obyvatel romského původu, neboť je zjevné, že se většina k romské národnosti ve sčítání lidu nehlásí. Poznatky o stavu romské minority přinášejí terénní výzkumy a terénní práce. Odhadovaný počet Romů v Pardubicích se pohybuje v maximální hranici 1000 osob. Tento počet je nutné brát jako orientační, detailní statistiky nejsou a ani nemohou být k dispozici a také dochází průběžně k částečné migraci Romů jak směrem do zahraničí či do jiných měst ČR, tak zpět do Pardubic.

Lidé bez domova

Zvláštní vyloučenou skupinu tvoří **lidé bez domova – bezdomovci**. Za bezdomovce se však nepovažují jen osoby žijící venku bez střechy nad hlavou, ale také ti, kteří v důsledku nemožnosti zajistit si jiné bydlení žijí v ubytovacích zařízeních pro bezdomovce či je jejich bydlení nejisté nebo neodpovídá minimálním standardům bydlení v daném kulturním a sociálním prostředí. Dle definice ETHOS lze osoby bez domova rozdělit do čtyř skupin:

- bez střechy (osoby venku nebo v noclehárně),
- bez domova (osoby v ubytovnách, azylových domech, v zařízeních pro ženy čelící domácímu násilí, ...),
- nejisté bydlení (přechodně žijící u rodiny nebo přátel, ve squatu, ...),
- nevyhovující bydlení (provizorní a neobvyklé stavby, neobyvatelné či přelidněné byty)

Dle údajů Městské policie Pardubice žije ve městě zhruba kolem **250** lidí bez střechy nad hlavou. Vzhledem k tomu, že tito lidé často nemají doklady a jsou ve značné míře postiženi alkoholismem, je pomoc do značné míry omezená, a to i tím, že si na svůj životní styl už navykli.

Vedle sociálně vyloučených osob a jedinců ohrožených tímto jevem se setkáváme s osobami, kterých se sice zatím problém exkluze netýká, ale musí čelit obtížné životní situaci. To se týká jednak osob s problémy s alkoholem, drogami a gamblerstvím, dále pak lidí nezvládajících svou finanční situaci (předlužení a s tím související exekuce).

Identifikované problémy cílové skupiny v oblasti bydlení

- Nedostatek vlastních finančních prostředků.

Část cílové skupiny je bez práce, někteří nejsou ani registrovaní na Úřadu práce a nemají tudíž žádný stálý příjem. Mnohdy žijí v chudobě. Z hlediska bydlení jsou pak odkázáni na ubytovny, neboť na jinou formu bydlení nemají obvykle dostatek finančních prostředků.

- Vysoká nezaměstnanost - závislost na sociálních dávkách.

Ačkoliv žádné exaktní statistiky neexistují, udává se mezi lidmi ohroženými sociálním vyloučením velká nezaměstnanost. V případě velmi dlouhé nezaměstnanosti chybí pracovní návyky, což je patrné především u mladých, kteří nikdy nepracovali. Ti pak žijí jen ze sociálních dávek a příležitostných prací.

- Špatné hospodaření s finančními prostředky.

Ačkoliv si někteří sociálně vyloučení občané jsou schopni nelegálně opatřit poměrně vysoké obnosy peněz, málo kdy je odloží stranou a spoří na bydlení do budoucna. Finance jsou často schopni utratit dříve, než stačí zaplatit nájem. Neochota a neschopnost hospodařit s penězi velmi úzce souvisí s užíváním návykových látek a gamblerským lidí se sociálně patologickými návyky. Občas se taktéž stává, že klienti sociálních dávek si převezmou na úřadě dávky na bydlení a přitom nájemné neuhradí. Tím se dostávají nejen do dluhové pasti, ale také do problémů s úřady, neboť jim je dávka odejmuta.

- Negativní vliv sociálního vyloučení na děti a mladistvé.

Sociální vyloučení má velmi negativní vliv na děti a mladistvé, kteří zažívají časté stěhování se z místa na místo (chybí stabilita bydlení) a valnou část svého života prožívají na ubytovnách. To pak vede k přenosu sociální exkluze na další generace.

- Soukromý trh s nemovitostmi vyžaduje kaucí a provize realitním kancelářím.

Majitelé soukromých bytů obvykle požadují jak úhradu nájemného dopředu, tak kaucí ve výši až tří nájmu. Běžná je taktéž provize realitním kancelářím. Prvotní investice do bydlení jsou vysoké a pro nízkopříjmové osoby nereálné.

- Negativní vliv sociálních dávek na trh s bydlením – diskriminace lidí na dávkách.

Na sociálních dávkách je závislá většina osob ohrožených sociálním vyloučením. Na soukromém trhu s bydlením je prakticky nereálné jejich uplatnění, protože majitelé nechtějí pronajímat byty lidem s nízkými a „nestabilními“ finančními příjmy.

- Etnická diskriminace.

Tato forma diskriminace se týká hlavně těch, kterým je přisuzována příslušnost k romskému etniku. To pro ně znamená většinou neúspěch při hledání vyhovujícího nájemního bydlení v privátní sféře, a to i v případě kdy mají dostatek finančních prostředků.

- Problémy související s pravidly poskytování sociálních dávek.

V případě, že získají osoby cílové skupiny bydlení v privátní sféře, je jim nabízen jak pronájem, tak podnájem. Podnájemní smlouvy však představují pro mnohé problém, neboť osoby na dávkách jsou společně posuzovány s dalšími členy domácnosti, a to i v případě, že se jedná o soužití cizích lidí. Jednotlivci si nemohou pronajmout místnost v bytě, neboť by o sociální dávky přišli. Jsou odkázáni na garsonky, jejichž nájem je drahý. Dalším problémem bývá trvalé bydliště, které je v případě poskytování sociálních dávek vyžadováno, ale majitelé bytů z něj mají strach, a nejsou tudíž ochotni byt pronajmout. Na sociální dávky pak musí příjemce čekat a nemůže tudíž majiteli bytu zaplatit nájemné dopředu.

- Obecná předluženost.

Řada osob ohrožených sociálním vyloučením je předlužená, jsou na ně uvaleny exekuce. Předluženost souvisí s nízkými kompetencemi k samostatnému hospodaření s penězi. Snadno si pak berou tzv. „rychlé půjčky“, jejichž podmínky hraničí s lichvou, popř. se za lichvu dají přímo považovat.

- Dluhy vůči městu.

Častým jevem u cílové skupiny jsou dluhy vůči městu (nájem, odpady apod.), ztrácejí tak nárok na městský byt, popř. i městskou ubytovnu.

- Záznamy v rejstříku trestů.

Z důvodu častých záznamů v rejstříku trestů a nízkého vzdělání je jejich uplatnění na trhu práce velmi obtížné. Totéž platí samozřejmě i pro osoby propuštěné z výkonu trestu bez ohledu na jejich předchozí sociální status.

- Absence motivace ke změně sociální situace.

Tento problém je nejpalčivější u osob bez domova. Těm mnohdy jejich aktuální situace vyhovuje a nejsou ochotni něco měnit, převážně pak v letních měsících. Přes zimu sice využívají noclehárny, ale jakmile se oteplí, přebývají raději zase venku.

- Koncentrace ohrožených osob na jedno místo.

To vede k posilování fenoménu sociální exkluze a k reprodukci tzv. „kultury chudoby“.

- Dělení azylových domů dle pohlaví ubytovaných.

Dělení klientů podle pohlaví je velkým problémem pro rodiny, jejichž příslušníci jsou takto oddělováni.

3.1.4 Seniori

Seniory lze definovat jako starší osoby ve věku 60 let a více. Z lékařského hlediska se za stáří považuje období života po 75. roce. Demografie posunuje hranici níže a to na 60. rok, kdy mezníkem je odchod pracujících do důchodu.

V Pardubicích žilo dle ČSÚ k 31. 12. 2014 celkem **24 157** lidí ve věku od 60 let výše, přičemž 75letých a starších bylo 7 865. Právě u těchto starších seniorů lze očekávat vyšší míru zdravotních a jiných komplikací, a proto se zdají být jednou z cílových skupin projektu dostupného bydlení.

Tab. 3: Orientační věkové kategorie seniorů v Pardubicích k 31. 12. 2014

Věkové kategorie seniorů	Počet	%
60 - 64 let	6221	25,75
65 - 69 let	5 659	23,43
70 - 74 let	4 412	18,26
75 – 79 let	3 232	13,38
80 let a více	4 633	19,18
Celkem	24 157	100,00

Při řešení problémů cílové skupiny je třeba brát v potaz dlouhodobé stárnutí populace. Celková porodnost obyvatel se snižuje, naopak průměrný věk obyvatel se zvyšuje. Podle ČSÚ vzroste podíl obyvatel v seniorské kategorii do roku 2050 ze současných 18,0 % až o třetinu, tedy na 31, 1 %. Toto číslo je opravdu vysoké. Vezmeme-li v potaz, že aktuálně se v Pardubicích nachází 24 157 seniorů, z nichž 33 % je starších 75 let, **v roce 2050** toto číslo stoupne na zhruba **32 209** seniorů.

Problém stárnutí populace komplikuje značně i malá porodnost obyvatel. V současné době připadá na 100 dětí do 14 let 118 seniorů. V roce 2050 se předpokládá, že na 236 obyvatel nad 65 let bude připadat 100 dětí do 14 let. Je tedy velmi potřebné se otázkami života seniorů začít zabývat již nyní.

Identifikované problémy cílové skupiny v oblasti bydlení

- Osamocení seniori žijící sami ve velkých bytech a domech.

Osamocení seniori/vdovy/vdovci žijící sami ve velkých bytech a domech, nemají mnohdy na své bydlení dostatečné množství peněz. Dle marketingového výzkumu žije 48 % dotázaných o samotě, a to nejčastěji v bytech o velikosti 3kk/3+1. Problémem těchto seniorů je to, že většina

z nich se není ochotna přestěhovat do jiného levnějšího bydlení. Přestěhovat se by bylo ochotno pouze 38 % dotázaných. Senioři se nechtějí stěhovat do nového neznámého prostředí.

➤ Stěhování seniorů do nové formy bydlení.

Jak již bylo řešeno výše, přemísťování seniorů z jejich dosavadního bydlení do bytů a domů nových není mnohdy šťastné řešení. Senioři mají na své aktuální bydliště vazby, a nejsou tudíž ochotni se stěhovat, a to ani v případě zdravotních komplikací. V případě zdravotních problémů je ochotno se přestěhovat 58 % dotázaných, tedy něco málo přes polovinu. Toto číslo není sice velké, do budoucna je však třeba počítat s tím, že seniorů přibývá a přibývat neustále bude. Tudíž i počet osob ochotných se stěhovat bude vyšší než doposud.

➤ Nedostatečné rozprostření domů a bytů vhodných pro bydlení starších osob po Pardubicích.

S předchozím problémem neochoty seniorů se v případě jakýchkoliv komplikací stěhovat souvisí i problém aktuálně nevhodného rozmístění domů a bytů vhodných pro bydlení starších osob. Starší lidé se nechtějí stěhovat, neboť jsou na své bydlení a lokalitu zvyklí. V místě bydliště mají své přátele, oblíbená místa a obchůdky, či jsou s místem spjati vzpomínkami a osobními zážitky. Stěhování do jiné formy bydlení je pro ně obtížné, zvykání si na novou lokalitu a prostředí pak může představovat obzvláště velký problém. Vhodným řešením by mohlo být přemísťování seniorů sice do jiného bydlení, ale stejné lokality. Aktuálně toto však není možné, neboť byty a domy pro seniory nejsou rozmístěny ve všech lokalitách města.

➤ Zadluženost seniorů.

Jedním z problému seniorů je jejich zadlužení, či zadlužení příbuzných, jež mají u seniora nahlášené trvalé bydliště. Starší lidé jsou důvěřiví a snadněji se nechají zlákat rádobý výhodnými půjčkami, zajímavými nákupy a dalšími akcemi. Jsou náchylní k manipulaci, nátlaku, a to nejen z řad prodejců, ale mnohdy i ze strany vlastní rodiny. Mnoho seniorů se dostává do dluhů také díky svým příbuzným, neboť dluhy a exekuce přecházejí na vlastníka domu, tedy i na seniora.

➤ Zneužití a týrání seniorů.

Senioři jsou náchylní k manipulaci a nerozeznají zavčas dobré lidi od špatných. Ve velkém množství případů jsou senioři obětmi šikany z řad vlastní rodiny a pečujících osob.

➤ Senioři snášející odpad.

Senioři, kteří hromadí staré věci („odpad“) mají problémy jak s majitelem bytu, tak sousedy. V krajním případě může dojít až k vystěhování seniora.

3.1.5 Rodiny s dětmi a mládež

Zvláštní pozornost si zasluhují **nemajetné rodiny s dětmi**, které nemají vyhovující bydlení. To se týká těch rodin, které jsou z nižších sociálních vrstev s nedostatečnými příjmy. Tyto rodiny přitom mohou zároveň patřit i do jiných cílových skupin vymezených touto koncepcí. V jejich případě je nutné nastavit jasná přijímací kritéria (včetně příjmových), která budou takové rodiny definovat (např. z hlediska životního minima).

Ohroženou skupinu tvoří pak **mládež**, zvláště pak ta, která vyrůstala ve špatném rodinném prostředí, popř. vyšla z dětských domovů. Na tyto jedince je nutné se zvláště zaměřit a pomoci jim zajistit první bydlení a pomoci jim ve startu k samostatnému životu.

Identifikované problémy cílové skupiny v oblasti bydlení

Cílová skupina rodiny s dětmi a mládež se potýká s podobnými problémy jako osoby ohrožené sociálním vyloučením a v obtížné životní situaci. Mezi všeobecné problémy jdoucími napříč všema skupina patří:

- Nedostatek finančních prostředků.

Mnoho rodin s dětmi se v současné době potýká s nedostatkem finančních prostředků. Obzvláště palčivým problémem je tato situace pro neúplné rodiny. Pokud rodič chodí do práce a má tedy pravidelný měsíční příjem, nedosáhne obvykle na dávky hmotné nouze, a to i v případě, že jeho plat odpovídá minimální mzdě a pro rodinu je mnohdy nedostačující.

- Výše nájemného soukromých bytů.

V porovnání s příjmy cílové skupiny se jako jeden z problémů jeví výše nájemného soukromých bytů. Rodiny s dětmi vyhledávají větší byty, dle počtu dětí a velikosti rodiny. Tyto byty jsou však dražší a finančně náročnější, než byty rozměrově menší.

- Soukromý trh s nemovitostmi vyžaduje kaucí a provize realitním kancelářím.

Majitelé soukromých bytů obvykle požadují jak úhradu nájemného dopředu, tak kaucí ve výši až tří nájmů. Běžná je taktéž provize realitním kancelářím. Prvotní investice do bydlení jsou vysoké a pro nízko příjmové osoby mnohdy nereálné.

- Negativní vliv sociálních dávek na trh s bydlením – diskriminace lidí na dávkách.

Na soukromém trhu s bydlením majitelé nechtějí pronajímat byty lidem s nízkými a „nestabilními“ finančními příjmy.

- Problémy související s pravidly poskytování sociálních dávek.

V případě, že získají osoby cílové skupiny bydlení v privátní sféře, potřebují si do nového bytu nahlásit trvalé bydliště, neboť to je v případě poskytování sociálních dávek vyžadováno.

Majitelé bytů z toho mají však mnohdy strach a nejsou tudíž ochotni byt pronajmout. Na sociální dávky pak musí příjemce čekat, a nemůže tudíž majiteli bytu zaplatit nájemné dopředu.

- Nastavené podmínky bydlení v městských bytech.

Rodiny, kterým byly přiděleny sociální byty, mají smlouvu na dobu určitou. V případě, že byt užívají řádně, je jim smlouva prodloužena, a to i několikrát po sobě. To však není příliš vhodné, neboť nájemníci nemají důvod hledat jiné vlastní bydlení. I v případě, že se jejich životní situace již zlepšila, zůstávají v sociálním bytě. Pokud nebude sociální bydlení časově omezeno, nebudou klienti dostatečně motivováni k hledání jiného vlastního bydlení, což může do budoucna zapříčinit nedostatek sociálních bytů pro nové rodiny v obtížné životní situaci.

- Zadluženost - dluhy vůči městu a zadlužení vůči soukromým subjektům.

Některé rodiny mají dluhy vůči městu, které jim pak znemožňují získat městský byt. Dalším častým jevem je celkové zadlužení i vůči soukromým subjektům. Řada z nich je v tzv. „dluhové pasti“, kdy si půjčují peníze za čím dál tím víc nevyhovujících podmínek, aby mohly splácet dluhy předchozí.

- Nebezpečí sociálního vyloučení.

Slabší rodiny mohou být potenciálně ohroženy sociálním vyloučením, čemuž je nutné zabránit, zvláště pak v případě kdy mají děti.

- Ubytování mládeže odcházející z dětských domovů.

Specifickou problémovou skupinu tvoří mládež, která po dovršení zletilosti odchází z dětských domovů. Tito mladí často jednoduše „nemají kam jít“, nemají zaměstnání, a dostávají se tak do problémů a dluhů. Velmi často u nich hrozí sociální vyloučení

3.1.6 Osoby s mentálním postižením

Mentální postižení je povětšinou vrozená vývojová duševní porucha se sníženou inteligencí a sníženými kognitivními, řečovými, pohybovými a sociálními schopnostmi. Pro tento jev se užívá častěji výrazu „mentální retardace“, což evokuje vliv na inteligenci. Dle IQ se rozlišují tyto stupně:

- nižší stupeň mentální retardace (70-80 IQ) zastoupená kolem 10 % v populaci,
- lehká mentální retardace (50-69 IQ) zastoupená kolem 7 % v populaci,
- střední mentální retardace (35-49 IQ) zastoupená kolem 2 % v populaci,
- hluboká a těžká mentální retardace (do 35 IQ) zastoupená méně než 1 % v populaci

Mezi časté příčiny mentálního postižení patří vrozené choroby jako Downův syndrom. Za mentální postižení lze označit i těžší formy poruch autistického spektra (PAS), ačkoliv nemají

na rozdíl od řady jiných poruch vliv na inteligenci (ba dokonce mají IQ vyšší než průměr běžné populace).

V případech těžké mentální retardace je zpravidla nutná ústavní péče. Osoby s nižšími stupni mentálního postižení jsou schopny samostatného bydlení, avšak s nutnou asistencí. Pokud splňují podmínky svéprávnosti, hrozí u nich mimo jiné neřešitelné zadlužení, protože nejsou s to zvážit veškerá rizika spojená s úvěry, zvláště nebankovního charakteru.

Počet osob s mentálním postižením žijících v Pardubicích není možné přesně stanovit. Tato skupina lidí však bude vyžadovat zvláštní přístup k řešení bydlení.

Identifikované problémy cílové skupiny v oblasti bydlení

- Nedostatek finančních prostředků a špatná zaměstnatelnost.

Lidé postižení mentálně se potýkají s nedostatkem finančních prostředků, bývají nezaměstnaní či obtížně zaměstnatelní.

- Zadluženost.

Častější je u nich i velké zadlužení, a to z důvodu toho, že nedokážou správně vyhodnotit důsledky svého jednání.

- Problémy osob s mentálním postižením, jež jsou v péči svých rodičů.

Mentálně postižené osoby potřebují neustálý dohled a péči, a to i v dospělém věku. U většiny osob postižených například Downovým syndromem tuto péči obstarávají samotní rodiče postiženého. I rodiče však stárnou a v seniorském věku již nemají sílu, a nemohou se tudíž o své potomky dále starat. V tomto okamžiku nastává problém, neboť postiženého nelze obvykle přemístit ani přestěhovat. Děti žijí se svými rodiči celý život, a není možné je jen tak odtrhnout. I rodiče jsou na své ratolesti zvyklí a nechtějí se od nich odloučit. Rodiny s mentálně hendikepovanou osobou potřebují pomoc a podporu druhých, přičemž podpora ze strany terénních či ambulantních sociálních služeb není dostačující.

- Hlasité projevy dětí s mentální poruchou.

Rodiny s mentálně postiženými dětmi se často potýkají se stížnostmi sousedů na „hlučné projevy“ chování dětí s tímto handicapem.

- Problematické bydlení u osob s PAS.

Lidé postižení PAS jsou mnohdy bez zaměstnání a bez finančních prostředků. Dospělí jedinci obvykle „nevyjdou“ s ostatními osobami. Těžko zvládají pobyt s jinými lidmi, v případě agresivních projevů a afektivního chování je pak sdílené bydlení nemyslitelné a je pro ně možné jen samostatné bydlení – samozřejmě se sociální asistencí.

3.1.7 Osoby s duševním onemocněním

Sociální bydlení může být jedinou alternativou, pokud vynecháme ústavní péči (ta není u lehčích či léčených forem duševních onemocnění ani potřebná), i pro osoby s duševním onemocněním. Duševní choroby se klasifikují do těchto skupin:²

- úzkostné a neurotické poruchy (fobie, disociativní poruchy, obsedantně-kompulzivní porucha, deprese),
- poruchy osobnosti (schizoidní porucha osobnosti, narcistická porucha aj.),
- psychotické poruchy (schizofrenie, maniodepresivní psychóza)

Nejzávažnějšími duševními chorobami jsou poruchy psychotického rázu, které mohou vést k invaliditě. Podle údajů ČSSZ bylo k 31. 12. 2014 vypláceno 22 % invalidních důchodů právě osobám s duševními chorobami a poruchami chování. Počet osob s duševní poruchou bydlících v Pardubicích není možné zjistit.

Identifikované problémy cílové skupiny v oblasti bydlení

- Nedostatek finančních prostředků a špatná zaměstnatelnost.

Lidé vážně duševně nemocní se potýkají s nedostatkem finančních prostředků, jsou nezaměstnaní či obtížně zaměstnatelní.

- Zadluženost.

I osoby s duševním onemocněním se potýkají s problémem zadlužení. V některých případech může duševní stav klienta výrazně ovlivňovat řešení zadlužení, což může mít za následek prohlubující se sociální vyloučení.

- Problémy se získáním městských bytů v případě osob pocházejících z jiných měst a obcí – osob nemajících trvalé bydliště v Pardubicích.

Získání městského bytu je obtížné pro osoby pocházející z jiných měst a obcí, neboť městské byty jsou primárně poskytovány lidem s trvalým bydlištěm v Pardubicích.

- Dlouhé čekací doby pro přijetí do bydlení.

Duševně nemocní lidé potřebují své problémy řešit hned. V případě problémů s bydlením či jejich nutného přestěhování z důvodu například zhoršení zdravotního stavu je třeba postupovat co nejrychleji.

² Tyto skupiny byly pojaty pro účely této koncepce zjednodušeně, avšak stále se váží k Mezinárodní klasifikaci nemocí. Některé skupiny duševních poruch uvedeny nebyly.

- Problémy komplikující získání vlastního bydlení.

Projevy chování vyplývající z duševní nemoci.

Možnosti samostatného bydlení ztěžují duševně nemocným následující faktory: Nemají stabilní výkonnost, kolísají v reakcích, ve schopnostech zvládat situace a jednání na úřadech. Lidé s poruchami osobnosti se snaží přizpůsobit své okolí sobě samým, bývají manipulativní, podezřívaví a těžko vychází v mezilidských (a tedy i sousedských) vztazích.

Specifické potřeby: např. klidné prostředí.

Mívají rovněž specifické potřeby, které vychází z jejich psychického zdraví – např. vyhledávají klidné prostředí, nechtějí žít vedle Romů atd. Podobně jako u osob s mentálním postižením, vyžadují lidé se závažnější psychiatrickou diagnózou sociální služby.

Špatná odolnost vůči stresu.

Typická je i zhoršená odolnost vůči stresu, je patrná tendence unikat ze situací vyžadujících rychlé řešení, ale i neschopnost říci si o pomoc. To pak vede k uzavírání se do svého vnitřního světa. Značná část duševně nemocných je díky tomu ohrožena ztrátou bydlení.

Ohrožení sociálně patologickými jevy.

Cílová skupina je také ohrožena sociálně patologickými až kriminálními jevy. Je u nich nebezpečí vzniku drogové závislosti či závislosti na alkoholu. Dále se mohou snadněji dostat do kriminálního jednání vůči svému okolí. Bývají také oběťmi podvodů.

- Riziko diskriminace.

Na běžném trhu s bydlením je vysoké riziko diskriminace, pokud je na potenciálním zájemci duševní porucha patrná. Prakticky jedinou variantou pro osoby se závažnou duševní poruchou je pak sociální bydlení, které bude respektovat specifické potřeby cílové skupiny.

4 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU MĚSTA PARDUBIC

Analýza současného stavu je zaměřena výhradně na město Pardubice. Pokud není uvedeno jinak, byly údaje použité v této kapitole získány z Českého statistického úřadu (ČSÚ), Úřadu práce ČR (ÚP ČR) a Magistrátu města Pardubic (MmP).

Údaje použité v této kapitole jsou posledními oficiálně zveřejněnými údaji. ČSÚ data za rok 2015 aktuálně zpracovává. Ročenka s kompletními informacemi bude zveřejněna v průběhu roku 2016. Z tohoto důvodu se v kapitole objevují i údaje staršího data.

4.1 Základní charakteristika území

Pardubice jsou statutárním městem a metropolí Pardubického kraje. Leží ve východní části Polabí na soutoku řek Labe a Chrudimky v nadmořské výšce 237 m a zaujímají rozlohu 77,7 km². Dle počtu obyvatel jsou Pardubice devátým největším městem v České republice. Město plní zejména správní, obytnou, obslužnou a výrobní funkci. Významnou roli hraje stále průmyslová výroba.

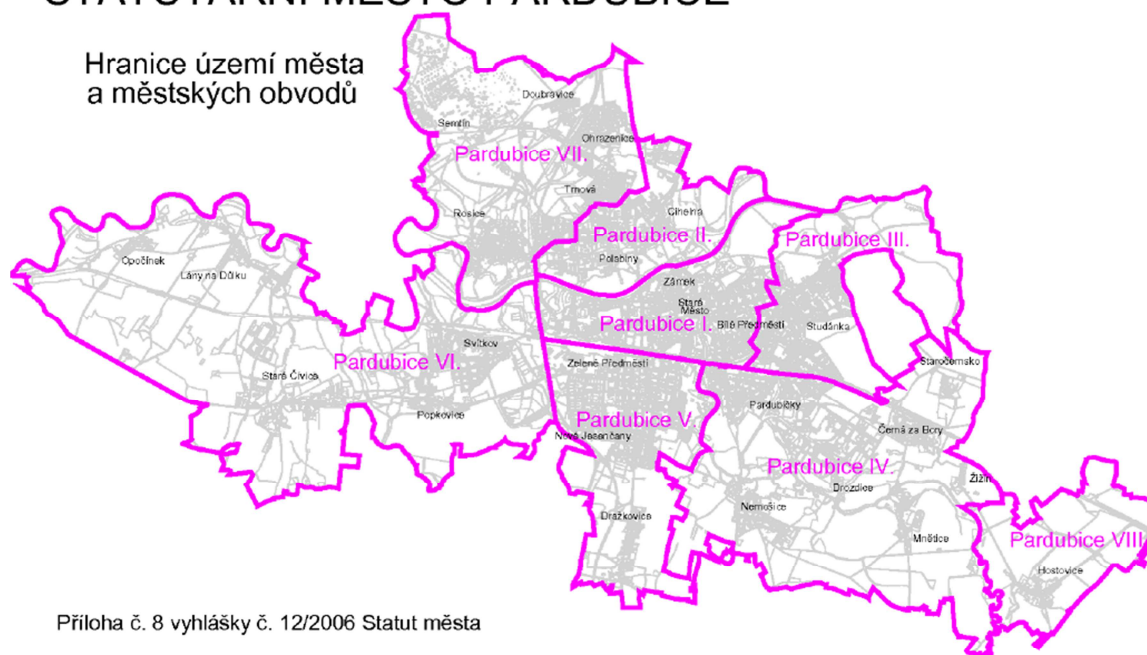
V Pardubicích je rozvinuté školství. Působí zde Univerzita Pardubice a řada veřejných i soukromých středních škol různého zaměření. Historické centrum města je od roku 1963 městskou památkovou rezervací. Pardubice jsou proslulé mimo jiné sportem (lední hokej, Velká pardubická, Zlatá přilba) a výrobou perníku.

Město se postupně rozrůstalo o okolní obce, jejichž jména zůstala zachována nejen v názvech katastrálních území, ale i v označení městských částí. Pardubice sestávají z celkem 20 katastrálních území a v současnosti se člení do 8 městských obvodů.

Pardubice I	Bílé Předměstí (část), Pardubice-Staré Město, Zámek, Zelené Předměstí (část)
Pardubice II	Polabiny, Cihelna
Pardubice III	Bílé Předměstí (část), Studánka (část)
Pardubice IV	Bílé Předměstí (část), Černá za Bory, Drozdice, Mnětice, Nemošice, Pardubičky, Staročernsko, Studánka (část), Žižín
Pardubice V	Dražkovice, Nové Jesenčany, Zelené Předměstí (část)
Pardubice VI	Lány na Důlku, Opočíněk, Popkovice, Staré Čívce, Svítkov, Zelené Předměstí (část)
Pardubice VII	Doubravice, Ohrazenice, Rosice, Semtín, Trnová
Pardubice VIII	Hostovice

STATUTÁRNÍ MĚSTO PARDUBICE

Hranice území města
a městských obvodů

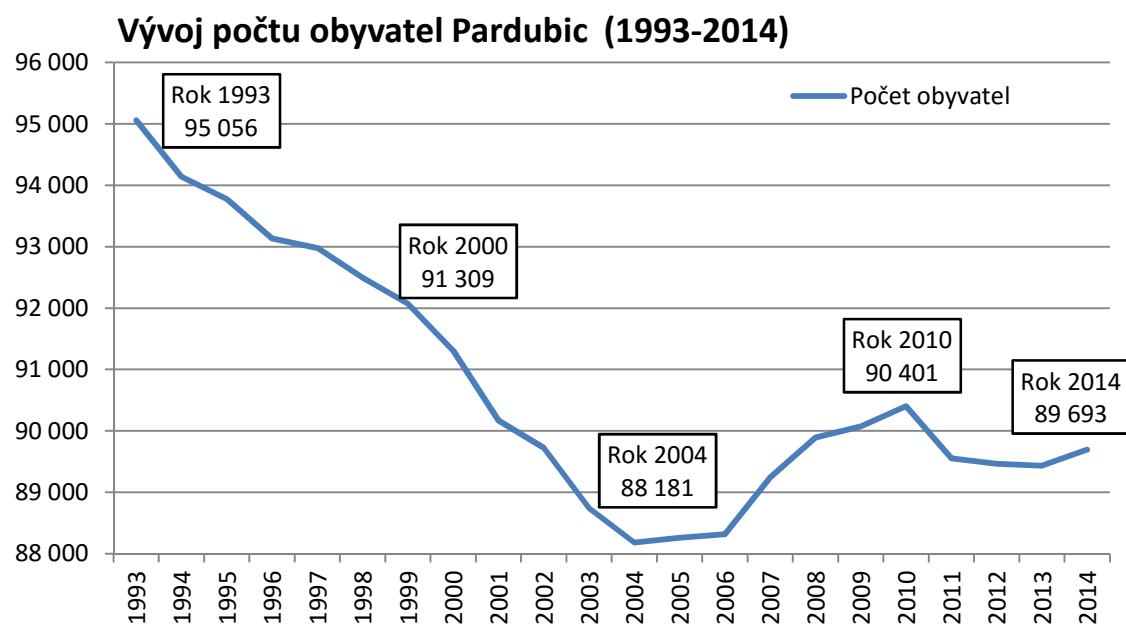
4.2 Demografická charakteristika obyvatel

Počet obyvatel a věková struktura

V Pardubicích žije (dle údajů k 31. 12. 2015) 89 638 lidí. Zdejší populace poměrně silně klesala v letech 1993–2004, poté se trend zvrátil a následoval pozvolný nárůst obyvatel (Obr. 1, Tab. 4). V roce 2009 jeho počet prolomil po osmi letech znovu hranici 90 000. O dva roky později sice pod tento symbolický mezník opět klesl, přesto byl v roce 2014 zaznamenán meziroční nárůst o 261 obyvatel, jehož příčinou byla především migrace. Přesto v Pardubicích žije stále o 1 616 lidí méně než v r. 2000.

Tab. 4: Počet obyvatel Pardubic v letech 1993 – 2015

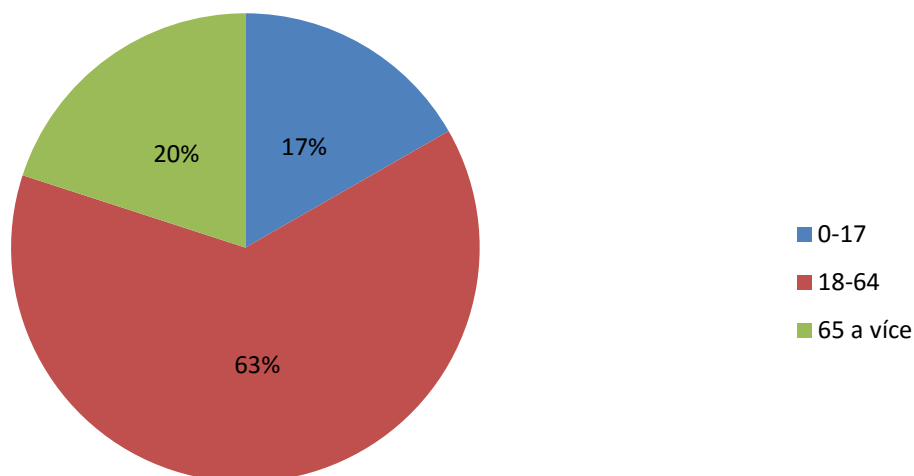
Rok	Počet obyvatel	Rok	Počet obyvatel
1993	95 056	2004	88 181
1994	94 141	2005	88 260
1995	93 777	2006	88 316
1996	93 134	2007	89 245
1997	92 980	2008	89 892
1998	92 495	2009	90 077
1999	92 069	2010	90 401
2000	91 309	2011	89 552
2001	90 171	2012	89 467
2002	89 725	2013	89 432
2003	88 741	2014	89 693
		2015	89 638

Obr. 1: Grafické znázornění vývoje počtu obyvatel Pardubic v letech 1993-2014

Současná věková struktura města Pardubic odpovídá dlouhodobému stárnutí populace v České republice. Dospělí v produktivním věku (18–64 let) tvoří 63,8 % obyvatel města, zatímco podíl seniorů (20 %) je o více než 3 % vyšší než dětí a mladistvých do 17 let věku. Předškolní děti (do 5 let věku) tvořili pouhých 6,6 % obyvatel Pardubic, školní děti do 14 let pak 7,8 % (dle údajů ČSÚ).

Věková struktura obyvatel Pardubic

Průměrný věk obyvatel Pardubic činí 42,4 roku, což je asi o 0,5 více než v Pardubickém kraji jako celku. Index stárání činí v Pardubicích 124,08,³ počet seniorů na 100 lidí v produktivním věku (15-64 let) činí 27,22, zatímco počet dětí do 14 let na 100 lidí v produktivním věku činí jen 21,94 (Tab. 5). Tyto údaje jasně dokládají stárnutí obyvatel Pardubic a napovídají, jakým směrem se bude ubírat budoucí populační vývoj, pokud odmyslíme možné přistěhovalectví (Obr. 4).

Podle demografické prognózy cílené až do roku 2050 lze očekávat konstantní úbytek obyvatel Pardubic (Obr. 2), a to především v důsledku poklesu natality a slabé přirozené výměny obyvatel (Obr. 3). Trend nemůže zvrátit ani dočasné zvýšení porodnosti v letech po roce 2005.

³ Procentuální podíl osob ve věku 65 a více a osob ve věku 0-14 let.

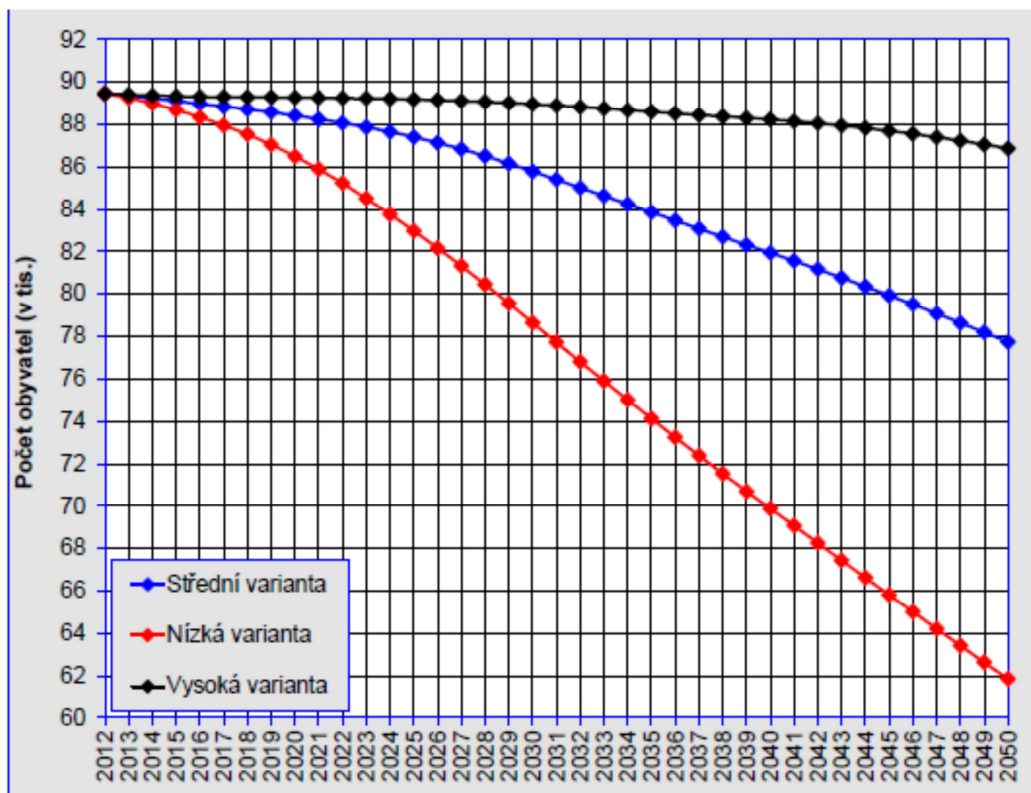
Tab. 5: Demografické ukazatele k věkové struktuře obyvatel Pardubic

Ukazatel	Hodnota
Průměrný věk	42,40
Index stárí	124,08
Index závislosti I	21,94
Index závislosti II	27,22

Nejpočetnějšími ročníky jsou ty narozené v letech 1970–1987 (27 – 44letí), čili tzv. „Husákovy děti“, které tvoří dohromady 28 % obyvatel města (Tab. 6). Tito lidé jsou nyní v produktivním věku, značná část z nich může být na vrcholu své pracovní kariéry. Kolem poloviny tohoto století však budou postupně přecházet do důchodového věku, což v budoucnosti povede ke zvýšení morbidity a mortality.⁴ Tato skupina bude klást během příštích 30-40 let vysoké nároky na sociální a zdravotní péči.⁵ Velmi početní jsou ale i lidé narození v prvních poválečných letech a v letech padesátých (1946-1957). Ti jsou nyní buď v důchodovém věku, nebo v něm brzy budou.

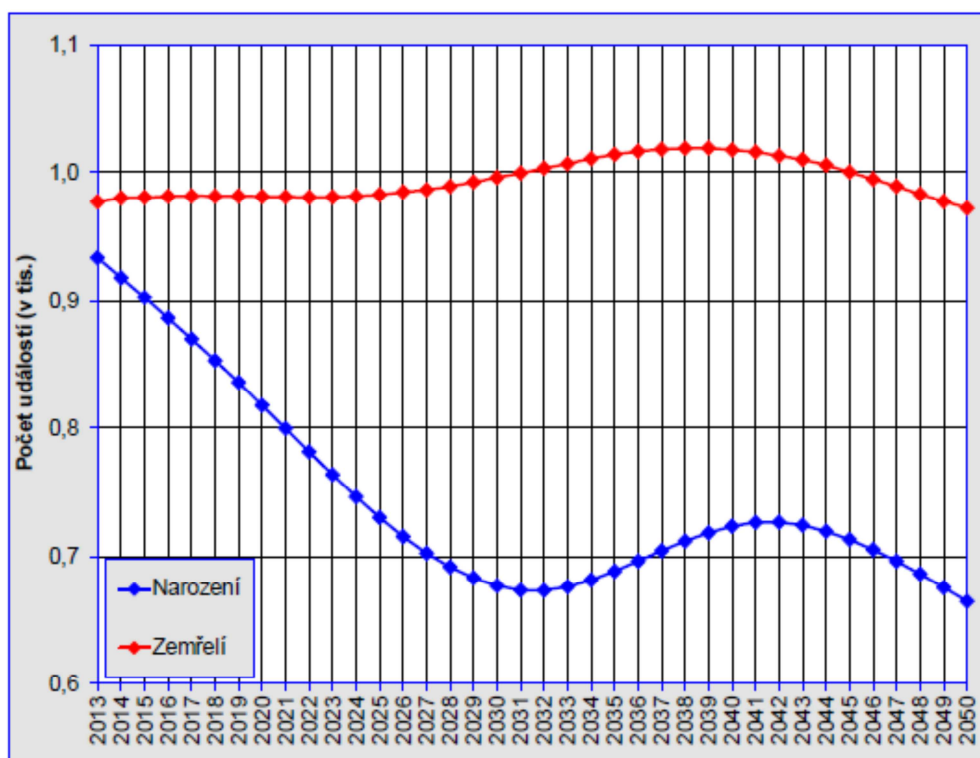
Tab. 6: Zastoupení věkových kategorií obyvatel Pardubic ve věku od 15 let

Věková kategorie	Počet obyvatel	Podíl v %
15-19	3465	3,86
20-24	4755	5,30
25-29	6373	7,11
30-34	6698	7,47
35-39	7675	8,56
40-44	6658	7,42
45-49	5629	6,28
50-54	5585	6,23
55-59	5789	6,45
60-64	6221	6,94
65-69	5659	6,31
70-74	4412	4,92
75-79	3232	3,60
80-84	2714	3,03
85 a více	1919	2,14

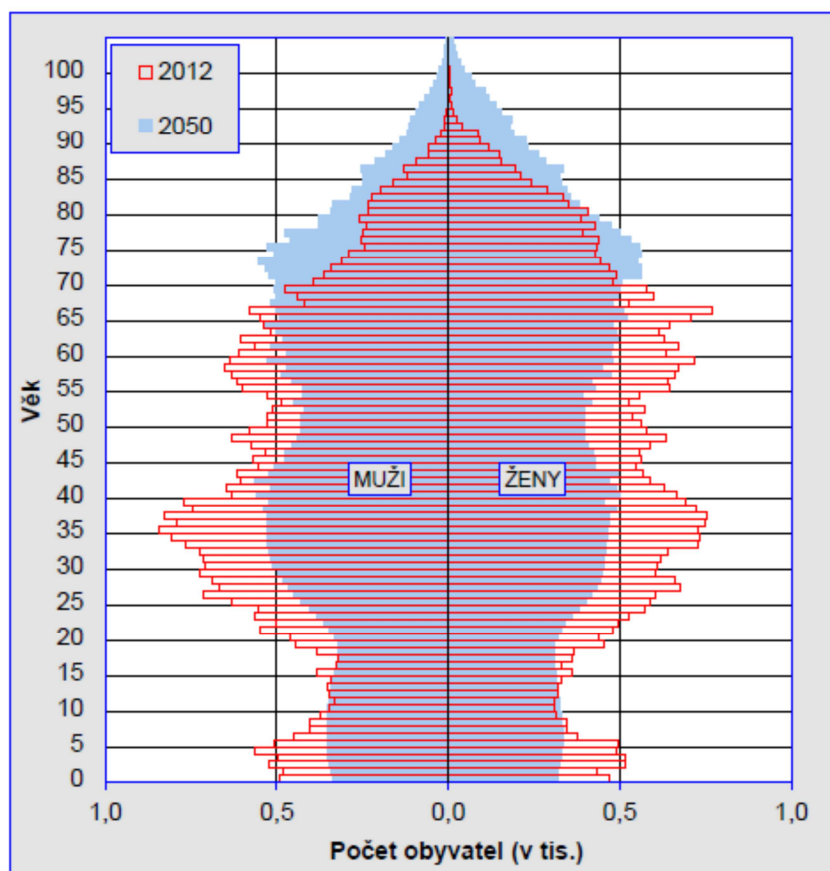
Obr. 2: Očekávaný vývoj celkového počtu obyvatel Pardubic (2012-2050).

Zdroj: Prognóza vývoje početního stavu obyvatelstva statutárního města Pardubic na období 2013-2050

Obr. 3: Očekávaná bilance přirozené změny obyvatelstva Pardubic 2012-2050.

Zdroj: Prognóza vývoje početního stavu obyvatelstva statutárního města Pardubic na období 2013-2050

Obr. 4: Očekávaná věková struktura obyvatel Pardubic v letech 2012 a 2050 (pro porovnání).

Zdroj: Prognóza vývoje početního stavu obyvatelstva statutárního města Pardubic na období 2013-2050

Migrace obyvatel

Vzhledem k nízkému přirozenému přírůstku obyvatel (dohromady jen +15 obyvatel během posledních pěti let) stojí za populačními přírůstky obyvatel Pardubic téměř výhradně migrace. V letech 2010-2014 se do Pardubic přistěhovalo 21 773 lidí, zatímco se jich vystěhovalo jen 19 938, úhrnný migrační přírůstek tedy činil 1 835. Zajímavé je, že kladné migrační saldo můžeme pozorovat až po vstupu do EU, resp. po roce 2004.⁶ Podle už citované prognózy do roku 2050 nelze očekávat dramatické zvýšení migračního salda, ba dokonce se možná bude pohybovat kolem nuly. Migrace tedy pravděpodobně zásadně neovlivní populační vývoj Pardubic.

⁶ V letech 2000 až 2004 byl zaznamenán migrační úbytek ve výši 2 655.

V letech 2010–2014 tvořil podíl přistěhovalců ze zahraničí 20,85 %, tedy 2 156. Údaje z let 2010–2012 ukazují, že převažovali ve skupině zahraničních přistěhovalců muži (téměř 60 %). Z dostupných dat nelze zjistit, jaký podíl představovali cizí státní příslušníci a kolik z nich jsou navrátilivší se občané ČR. V okrese Pardubice žilo (k 31. 12. 2015) 6 410 cizích státních příslušníků, z toho 31,3 % Slováků, 22,8 % Ukrajinců, 9,1 % Vietnamců, 6,6 % Bulharů a 3,7 % Poláků.

Nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti v Pardubicích činí (dle údajů k 30. 6. 2015) 4,10 %, což je o dvě procenta méně než v celé České republice. Celkem je k uvedenému datu evidováno 2 449 uchazečů o zaměstnání, z čehož je jen 78 absolventů škol. Celkem 11 % uchazečů tvoří osoby se zdravotním postižením (Tab. 7).

Tab. 7: Nezaměstnanost v Pardubicích

Ukazatel	Hodnota	%
Počet evidovaných nezaměstnaných	2 449	100,00
z toho: absolventi	78	3,18
z toho: osoby se zdravotním postižením	273	11,15
Míra nezaměstnanosti v %	4,10	

Podrobnější údaje o nezaměstnanosti se vztahují na úroveň okr. Pardubice, kde bylo evidováno na konci června 4 572 uchazečů o zaměstnání (4,00 %). Nad 5 měsíců bylo v evidenci 57,4 % uchazečů, dlouhodobě (nad 1 rok) bylo bez zaměstnání 33,1 % uchazečů (Tab. 8). Téměř tři čtvrtiny uchazečů jsou bez nároku na podporu v nezaměstnanosti. Z hlediska věku tvořili polovinu uchazečů mladší lidé do 39 let. Lidé nad 50 let tvořili téměř 30 % uchazečů. Dle vzdělání byl zdaleka největší podíl registrovaných nezaměstnaných (63,3 %) nejvýše s výučním listem, více než čtvrtina měla přitom pouze základní vzdělání (Tab. 9). Absolventi terciálního vzdělání (VOŠ a vysokoškoláci) tvořili jen 9,6 % uchazečů. Úřad práce evidoval na konci dubna 2015 v okrese Pardubice 242 uchazečů o zaměstnání z řad čerstvých absolventů škol, z nichž byla třetina v evidenci déle než 5 měsíců. Necelá třetina z nich měla vyšší odborné či vysokoškolské vzdělání.

Tab. 8: Uchazeči o zaměstnání v okr. Pardubice

	Počet uchazečů	Podíl mezi uchazeči v %
Počet nezaměstnaných celkem	4 572	100,00
z toho:		
V evidenci nad 5 měsíců	2 624	57,39
Dlouhodobá nez. 12-24m	611	13,36
Dlouhodobá nez. nad 24m	901	19,71
Dlouhodobá nez. 1 a více let	1512	33,07
Bez nároku na podporu v nez.	3 314	72,48

Tab. 9: Uchazeči o zaměstnání v okr. Pardubice dle ukončeného vzdělání

Stupeň vzdělání	Počet uchazečů	Podíl mezi uchazeči v %
základní a nedokončené základní	1247	27,27
nižší střední	112	2,45
střední odborné	1537	33,62
střední s maturitou	1238	27,08
vyšší odborné a bakalářské	152	3,32
magisterské a doktorské	286	6,26
Celkem	4572	100,00

Střední průměrná měsíční mzda

V Pardubickém kraji činila za rok 2014 střední hrubá měsíční mzda (medián) 21 260,00 Kč, u mladších osob (do 29 let) byla o více než 1 500,00 Kč měsíčně nižší, nejvyšších mezd bylo dosahováno ve 4. decenniu. Celkem zřetelná je diferenciací dle pohlaví, přičemž muži mají vyšší střední i průměrnou mzdu než ženy – s výjimkou nejmladší kategorie do 19 let včetně.

Sociální dávky

V Pardubicích žije část domácností, které jsou závislé na sociálních dávkách, resp. na pomoci v hmotné nouzi. K 20. 7. 2015 se jednalo o 712 domácností pobírajících příspěvek na živobytí a 246 s přiznaným doplatkem na bydlení.⁷

⁷ Dle údajů poskytnutých Krajskou pobočkou Úřadu práce v Pardubicích.

4.3 Sociální a související služby v Pardubicích

4.3.1 Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Pardubic

Na území města Pardubic funguje již od roku 2006 komunitní plánování. V téže době zahájily činnost vytvořené pracovní skupiny.

Komunitní plánování v sociální oblasti umožňuje plánovat rozvoj sociálních a souvisejících služeb tak, aby odpovídaly potřebám příslušného regionu. Klade si za cíl vybudovat trvale udržitelnou strukturu, která zabezpečí funkčnost sociálních služeb, a to zejména v oblasti plánování služeb, nastavení pravidel pro jejich poskytování, dosažení maximální efektivity vynakládání finančních prostředků, definování rolí, odpovědností a kompetencí, sběr dat potřebných k plánování sociálních služeb.

Výstupem komunitního plánování je komunitní plán. V současné době je v platnosti ***Komunitní plán sociálních a souvisejících služeb statutárního města Pardubic na období 2013 – 2016.*** Jedná se o výstup z činnosti jednotlivých pracovních skupin a koordinační skupiny komunitního plánování. Komunitní plán navrhuje síť sociálních služeb na území Pardubic. Je zároveň i vodítkem pro rozdělování dotací pro sociální oblast.

Základními subjekty komunitního plánování se rozumí: zadavatel (Statutární město Pardubice), uživatelé služeb a poskytovatelé služeb. Vedle nich se mohou plánování účastnit i jiné subjekty jako např. orgány veřejné správy.

Strukturu komunitního plánování tvoří pracovní skupiny, které jsou uváděny v součinnost Koordinační skupinou. Statutární město Pardubice má sestaveno 6 pracovních skupin:

P1: Osoby s tělesným postižením, osoby se smyslovým postižením a osoby s chronickým onemocněním a osoby s mentálním postižením

P2: Cizinci, národnostní a etnické menšiny,

P3: Osoby ohrožené sociálním vyloučením a v obtížné životní situaci,

P4: Senioři,

P5: Rodiny s dětmi a mládež,

P6: Osoby s duševním onemocněním.

4.3.2 Poskytovatelé sociálních služeb

Charita

Název služby	Adresa	Popis
Oblastní charita Pardubice	V Ráji 732	Pečovatelská služba Osobní asistence Odlehčovací služby Zdravotní a hospicová péče, Půjčovna zdravotních pomůcek Sociální šatník Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi Pomoc pěstounům
	Červánky, Třebosice 22	
	Českova 1247	

Denní stacionáře

Název služby	Adresa	Popis
Denní stacionář Slunečnice	A. Krause 1995	Denní stacionář pro děti, dospělé, seniory
	Erno Košťála 1017	
	Pernštýnské náměstí 49	
MIREA denní stacionář	Ostřežanská 25, Nemošice	Denní stacionář pro dospělé

Raná péče, pečovatelské služby a další instituce napomáhající zdravotně hendikepovaným a seniory

Název služby	Adresa	Popis
Středisko rané péče v Pardubicích	Bělehradská 389	Pro děti do 7 let
Dětské rehabilitační centrum LENTILKA	Prodloužená 278	Pro děti do 7 let
Rodinné Integrační Centrum	Prodloužená 278	Pro rodiče s dětmi v předškolním věku
Federace rodičů a přátel sluchově postižených	Prodloužená 278	Rozvoj a péče sluchově postižených dětí
Základní škola a Praktická škola SVÍTÁNÍ	Komenského 432	Osobní asistence

Domov pro seniory Dubina	Blahoutova 646 – 649	
Domov pro seniory U kostelíčka	Štrossova 357	

POMOCNÍK v akci	Kosmonautů 167	Pečovatelská služba
SSMP- Pečovatelská služba	Sedláčkova 446	Pečovatelská služba
Kamilka	Čs. armády 2286	Pečovatelská služba
SKP-CENTRUM	Jana Palacha 324	Pečovatelská služba

HEWER	Havlíčková 841	Osobní asistence
Most do života	Erno Košťála 1015	Centrum denních služeb
Česká abilympijská asociace	Sladkovského 2824	Osobní asistence Sociální rehabilitace

Křižovatka handicap centrum	Arnošta z Pardubic 2605	Sociální rehabilitace
Péče o duševní zdraví	Bělehradská 389 Mladých 325	Sociální rehabilitace Následné péče

TyfloCentrum Pardubice	nábř. Závodu míru 1961 Bělehradská 389	Sociální služby pro zrakově postižené
Apolenka hiporehabilitace	Na Okrajích 156	Podpora duševně nemocných a handicapovaných
Centrum pro zdravotně postižené a seniory Pardubického kraje	Bělehradská 389	Osobní asistence Sociální rehabilitace, Odborné sociální poradenství, Půjčovna rehabilitačních a kompenzačních pomůcek
AUDIOHELP	Bělehradská 389	Odborné sociální poradenství, Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením
SPID handicap	Terezy Novákové 1877	Zaměstnávání osob s pohybovým omezením Integrace handicapovaných edukační činností
Národní rada zdravotně postižených	Boženy Němcové 2625	Zastupuje zájmy osob se zdravotním postižením při jednáních se státními a veřejnými institucemi
Národní rada osob se zdravotním postižením ČR	Erno Košťála 1013	Odborné sociální poradenství
Rytmus Východní Čechy	Heydukova 392, Chrudim	Sociální rehabilitace, Podporované zaměstnávání, Podpora samostatného bydlení

CEDR	Jana Palacha 324	Sociálně terapeutické dílny
Péče o duševní zdraví	Družstevní 120	Sociálně terapeutická dílny
Dobrovolnické centrum	Bělehradská 389	

Sociální služby zabývající se problematikou cizinců, národnostních a etnických menšin, osob ohrožených sociálním vyloučením a v obtížné životní situaci

Název služby	Adresa	Popis
Centrum na podporu integrace cizinců	Pernerova 444	Odborné právní a sociální poradenství
MOST PRO	17. listopadu 216	Odborné sociální poradenství
SKP-CENTRUM	Jungmannova 2550	Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
SKP-CENTRUM	Jana Palacha 324	Terénní programy v sociálně vyloučených romských lokalitách v Pardubicích
SKP-CENTRUM	Bělehradská 513	Nízkoprahové denní centrum
Romodrom	Sukova třída 1556	Odborné sociální poradenství Terénní programy
Probační a mediační služba ČR	Sukova třída 1556	Poradna pro oběti trestných činů
Bílý kruh bezpečí	17. listopadu 237	Odborné sociální poradenství
Občanská poradna Pardubice	17. listopadu 237	Odborné sociální poradenství
Laxus - ambulantní centrum	Jana Palacha 1552	Odborné sociální poradenství
Laxus - K-centrum	Českova 2701	Kontaktní centra
Laxus - centrum terénních programů	Milheimova 827	Terénní programy

Sociální služby zabývající se problematikou rodin s dětmi

Název služby	Adresa	Popis
Dětské centrum Veská	Veská 21, Sezemice	Zdravotnické zařízení pro děti a jejich rodiče
Amalthea	Husova 199	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi Služby pro pěstouny
DaR – Centrum pro dítě a rodinu	Jana Palacha 324	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi Služby pro pěstouny
Poradna pro rodinu	Mozartova 449	Odborné sociální poradenství
Fond ohrožených dětí Pardubice	Nerudova 880	Sociální rehabilitace Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
Středisko výchovné péče Pyramida	Sokolovská 146, Rybitví	Zařízení pro děti s poruchami chování
Rodinné centrum Kulihrášek	Dašická 169	Rodinné centrum
Centrum Don Bosco SKM	Zborovské nám. 2018	Sociální rehabilitace
SKP-CENTRUM	Erno Košťála 980	Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím
Oblastní Charita	Českova 1247	SAS – pomoc a služby pro pěstouny

5 DOTAČNÍ MOŽNOSTI V OBLASTI DOSTUPNÉHO BYDLENÍ

V České republice lze získat finanční prostředky nejen z vlastních zdrojů, ale také prostřednictvím zdrojů státních či evropských za pomoci tzv. dotací. Dle zákona o rozpočtových pravidlech (218/2000 Sb.) je dotace definována jako: „*peněžní prostředek státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel.*“

Dotačních titulů v rámci státních dotací, národních operačních programů, Švýcarských či Norských fondů je mnoho. V rámci této studie budou vybrány a popsány pouze ty, které mají vazbu na oblast dostupného bydlení v den zpracování této studie.

5.1 Evropské strukturální a investiční fondy

Integrovaný regionální operační program (IROP)

IROP je rozdělen do pěti prioritních os a celkem čtrnácti oblastí podpory tzv. specifických cílů. Pro účely této koncepce je nejdůležitější **prioritní osa druhá**, neboť je jako jediná zaměřena na zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionu.

Specifický cíl 2.1 této prioritní osy se zabývá **bojem s chudobou a sociálním vyloučením**. V České republice se při řešení sociální situace vyloučených či ohrožených skupin obyvatel využívají služby institucionální péče, které nepřispívají k začlenění osob do společnosti a mnohdy vedou k jejich segmentaci a izolaci. To je třeba změnit a nahradit institucionální péčí péčí komunitní za pomoci investic do zdravotní a sociální infrastruktury.

Cílové skupiny obyvatel:

- osoby sociálně vyloučené,
- osoby ohrožené sociálním vyloučením,
- osoby se zdravotním postižením,
- osoby v bytové nouzi.

Předmětem podpory nebudou:

- domovy pro seniory,
- ubytovny

Prioritní osa 2: Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů

Specifický cíl 2.1: Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucí k sociální inkluzi

Opatření:	Deinstitucionalizace sociálních služeb za účelem sociálního začleňování a zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce
Popis opatření:	Cílem tohoto opatření je podpora komunitních služeb a komunitní péče.
Možné projektové záměry:	Výstavba nových zařízení pro poskytování komunitní péče <i>např. domov se zvláštním režimem, domov pro osoby se zdravotním postižením</i> Rekonstrukce stávajících zařízení Nákup domů či bytů a jejich následná úprava dle potřeb uživatele Pořízení nezbytného vybavení do domů a bytů Rozšíření či zřízení sociálně terapeutických dílen

Opatření:	Infrastruktura pro dostupnost a rozvoj sociálních služeb
Popis opatření:	Cílem tohoto opatření je podpora: terénních služeb, ambulantních sociálních služeb, pobytových sociálních služeb.
Možné projektové záměry:	<u>Terénní služby:</u> výstavba nového zázemí pro terénní služby, rekonstrukce zázemí stávajícího, pořízení nového vybavení pro mobilní týmy zasahující ve vyloučených lokalitách, vybudování zázemí pro realizaci fakultativních činností v ambulantní skupinové formě terénních služeb sociální prevence či odborného sociálního poradenství. <u>Ambulantní sociální služby:</u> oddělení ambulantních služeb od služeb pobytových, výstavba nového zázemí pro poskytování sociálních služeb v případě, že stávající zázemí není vyhovující, rekonstrukce zázemí stávajícího, pořízení nového vybavení, vybudování zázemí pro hygienický servis v ambulantních zařízeních, rekonstrukce objektů na terapeutické dílny či kontaktní centra. <u>Pobytové sociální služby:</u> přestavba azylových domů, rekonstrukce a úprava domů na azylové domy pro rodiče a děti.

Opatření:	Podpora rozvoje infrastruktury komunitních center za účelem sociálního začleňování a zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce
Popis opatření:	Cílem tohoto opatření je rozšířit a zlepšit infrastrukturu komunitních center.
Možné projektové záměry:	Výstavba nových komunitních center Rekonstrukce komunitních center stávajících Pořízení nového vybavení Úprava venkovních prostor komunitních center

Opatření:	Sociální bydlení
Popis opatření:	Cílem tohoto opatření je podpořit znevýhodněné skupiny obyvatel prostřednictvím sociálního bydlení.
Možné projektové záměry:	Nákup bytů, bytových domů a nebytových prostor za účelem zřízení sociálního bydlení Nákup stavebních parcel a výstavba domů nových Rekonstrukce prostor stávajících Pořízení nezbytného základního vybavení pro potřeby sociálního bydlení

Opatření:	Doplňkové aktivity
Popis opatření:	Cílem tohoto opatření je podpořit zeleň v okolí budov a na budovách.
Možné projektové záměry:	Úprava zeleně v okolí

5.2 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Podpora bydlení

Ministryně pro místní rozvoj svým rozhodnutím č. 134/2015 ze dne 30. 10. 2015 vyhlásila výzvu k předkládání žádostí do programu Podpora bydlení. Lhůta pro doručení žádosti začala běžet dnem 9. listopadu 2015 a skončila dnem 15. ledna 2016.

I přes to, že výzvu již není možné v případě této strategie využít, zůstávají dotační možnosti z ministerstva pro místní rozvoj v koncepci uvedeny, neboť je možné, že výzva do programu podpora bydlení bude do budoucna ve stejné či pozměněné podobě vyhlášena znovu.

Podprogram 117D066 „Bytové domy bez bariér pro rok 2016“	
Cíl podpory:	Cílem podpory je zkvalitnění bytového fondu pro potřeby hendikepovaných osob.
Podporované oblasti:	Rekonstrukce bytových domů pro potřeby zdravotně hendikepovaných Odstranění bariér při vstupu do domů Výstavba výtahů v domech Rekonstrukce výtahů stávajících pro potřeby hendikepovaných

Podprogram 117D064 „Podporované byty pro rok 2016“	
Cíl podpory:	Podporováno bude sociální bydlení pro osoby v ekonomicky neaktivním věku a osoby v nepříznivé sociální situaci.
Podporované oblasti:	Výstavba: pečovatelských bytů (<i>pro osoby v nepříznivé sociální situaci způsobené zdravotním stavem či věkem</i>), vstupních bytů (<i>pro osoby v nepříznivé sociální situaci způsobené sociálními okolnostmi jejich života</i>), komunitních domů pro seniory (<i>sociálnímu bydlení osob v seniorském věku</i>).

5.3 Státní fond rozvoje bydlení

Státní fond rozvoje bydlení poskytuje příjemcům finanční podporu ve formě výhodných úvěrů.

Panel 2013+	
Popis programu:	Finanční úvěr je určen na opravu a modernizaci bytových domů.
Výše úroku:	10 let splatnosti - referenční sazba Evropské unie, minimálně však 0,75% 10 – 20 let - referenční sazba Evropské unie, minimálně však 0,75% + 1% p. a. 20 – 30 let - referenční sazba Evropské unie, minimálně však 0,75% + 2% p. a.

Program výstavba nájemních domů	
Popis programu:	Cílem programu je podpořit jak výstavbu nájemních bytů nových, tak, umožnit přestavby a rekonstrukce již existujících objektů, které původně nebyly určeny k bydlení nebo v nich nejsou byty způsobilé k bydlení.
Výše úroku:	2% p.a. v případě realizace nájemních bytů pro vymezené skupiny (seniory, zdravotně či sociálně ohrožené skupiny) od 3,5% p.a. při výstavbě pro ostatní skupiny obyvatel

POUŽITÉ ZDROJE

Koncepce bydlení do roku 2020, Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Důvody záměru a návrh systému Koncepce sociálního bydlení ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Statistika a my, duben 2014. URL: <http://www.statistikaamy.cz>

MAREŠ, Petr. Faktory sociálního vyloučení. Brno: VÚPSV, 2006.

Koncepční plán prevence kriminality statutárního města Pardubice na léta 2012–2015. Pardubice, 2012. s. 17.

ETHOS Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení 2007 v prostředí ČR

SMUTEK, M.; KAPPL, M.: Proměny klienta služeb sociální práce. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 478 s. ISBN 80-7041-716-1, str. 116 – 117

ČSÚ, Senioři v pardubickém kraji 2015, Český statistický úřad, Pardubice, 2015, ISBN 978-80-250-2662-5

ŠNÝDROVÁ, Ivana. Psychodiagnostika. Praha, 2008. s. 39.

Dlouhodobá vize resortu práce a sociálních věcí pro oblast sociálního začleňování. MPSV, 2012

Koncepční plán prevence kriminality statutárního města Pardubice na léta 2012–2015. Pardubice, 2012. s. 16.

BURCÍN, B. – ČERMÁK, Z. – KUČERA, T. Prognóza vývoje početního stavu obyvatelstva statutárního města Pardubic na období 2013-2050. Praha, 2014. s. 36 - 40.

BURCÍN, B. – ČERMÁK, Z. – KUČERA, T. Prognóza vývoje početního stavu obyvatelstva, s. 31.

Komunitní plán sociálních a souvisejících služeb města Pardubic 2013 – 2016

Přehled sociálních služeb a pomoci v Pardubicích

Prognóza vývoje početního stavu a pohlaví a věkové struktury obyvatelstva statutárního města Pardubic na období 2013 – 2050

Koncepce MMR - Národní strategie rozvoje sociálních služeb na rok 2015

Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015 – 2025

Evropské strukturální a investiční fondy, <http://www.strukturalni-fondy.cz/>

Integrovaný regionální operační program, Obecná pravidla pro žadatele a příjemce, vydání 1.2, platnost od 2. 11. 2015

Ministerstvo pro místní rozvoj, <http://www.mmr.cz/>

Státní fond rozvoje bydlení, <http://www.sfrb.cz/>

Sbírka zákonů České republiky <http://www.sbcz.cz/>

ČSÚ, <https://www.czso.cz>